

Laura Tikka

VERKKO-OPISKELUN VAHVUUDET JA VAIKEUDET AIKUISOPISKELUSSA

Mitä aiheesta on kirjoitettu suomalaisissa sanomalehdissä?

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Tammikuu 2020

TIIVISTELMÄ

Laura Tikka: Verkko- opiskelun vahvuudet ja vaikeudet aikuisopiskelussa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Tammikuu 2020

Elinikäisen oppimisen merkitys on jatkuvassa kasvussa työelämässä tapahtuvien, alati nopeampien, muutosten vaatiessa työntekijöiltä heidän osaamisensa jatkuvaa päivittämistä. Nämä muutokset saavat aikuiset panostamaan entistä enemmän niin jatko- ja muuntokoulutuksiin kuin myös muuhun omaehtoiseen itsensä kehittämiseen. Verkko- opiskelu on yksi aikuisten suosimista opiskelumuodoista. Tutkielman tarkoituksena on tutkia verkko- opiskelun vahvuuksia ja vaikeuksia aikuisopiskelussa.

Tutkielman teoreettinen tausta koostuu laajasta katsauksesta siihen, mitä verkko- opiskelun vahvuuksista ja vaikeuksista on kirjoitettu kirjallisuudessa sekä tutustumisesta aihepiiristä tehtyihin aiempiin tutkimuksiin. Empiirinen aineisto käsittää 51 aihepiiriä koskevaa artikkelia, jotka ovat ilmestyneet suomalaisissa sanomalehdissä vuosina 1997- 2019. Tutkielma on laadullinen ja analyysimenetelmänä on teoriasidonnainen sisällönanalyysi, joten teoria on analyysissa jatkuvasti läsnä.

Tutkimuskysymyksinä ovat verkko- opiskelun vahvuudet ja vaikeudet aikuisopiskelussa ja mitä niistä on kirjoitettu suomalaisissa sanomalehdissä. Tuloksissa tarkastellaan keskeisten vahvuuksien ja vaikeuksien esiintymistä empiirisessä aineistossa. Verkko- opiskelun suurimpana vahvuutena ilmenee sen paikallinen ja ajallinen riippumattomuus, joka mahdollistaa opiskelun työn ohessa. Muita suuria vahvuuksia ovat sen tuottama tasa- arvoisuuden lisääntyminen - verkko- opiskelu edistää opiskelumahdollisuuksien alueellista tasa-arvoa ja mahdollistaa opiskelun erilaisissa elämäntilanteissa - sekä verkko- opiskelun tarjoama yksilöllisyys ja monipuolisuus. Verkko- opiskelun suurimpina vaikeuksina ilmenivät puutteellinen ohjaus ja vähäinen vuorovaikutus sekä tietotekniikan mukanaan tuomat tekniset ongelmat.

Johtopäätöksissä käydään vuoropuhelua teorian, empirian ja tutkijan oman ajattelun kanssa ja verrataan empiirisen aineiston analyysin tuloksia tutkielman teoreettiseen taustaan. Teorian ja empirian nähdään tukevan toisiaan etenkin, kun puhutaan verkko- opiskelun vahvuuksista. Verkko- opiskelun vaikeuksista puhutaan empiirisessä aineistossa huomattavasti vähemmän kuin teoriassa, mutta mainitut vaikeudet ovat kuitenkin hyvin samanlaisia. Tutkielman tulokset eivät ole yleistettävissä, mutta antavat tietoa ihmisten verkko- opiskelua koskevista yleisistä käsityksistä. Tutkielman tulokset kannustavat jatkotutkimuksiin, joiden kautta olisi mahdollista saada uutta ja välitöntä tietoa aikuisopiskelijoiden kokemuksista verkko- opiskelusta, jotta opiskelumuotoa pystytään kehittämään vastaamaan tulevaisuuden kasvavaan vaatimukseen elinikäisestä oppimisesta.

Avainsanat: Aikuisopiskelu
Elinikäinen oppiminen
Etäopiskelu
Työnohessa opiskelu
Verkko- opiskelu

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TUTKIELMAN KESKEISET KÄSITTEET JA TEOREETTINEN TAUSTA.....	7
2.1	AIKUISOPISKELU.....	7
2.2	VERKKO-OPISKELU JA SEN MONINAiset MUODOT.....	9
2.3	AIKUISOPISKELU VERKKO- OPPIMISYMPÄRISTÖSSÄ	10
2.4	KIRJALLISUUSKATSAUS AIHEESTA ONNISTUNEEN VERKKO- OPISKELUN EDELLYTYKSET, SEN VAHVUUDET JA VAIKEUDET	12
2.4.1	<i>Onnistuneen verkko-opiskelun edellytykset</i>	<i>14</i>
2.4.2	<i>Verkko- opiskelun vahvuudet</i>	<i>15</i>
2.4.3	<i>Verkko- opiskelun vaikeudet.....</i>	<i>17</i>
2.4.4	<i>Vahvuus vai vaikeus?.....</i>	<i>19</i>
2.5	AIEMMAT TUTKIMUKSET	19
3	TUTKIMUSKYSYMYKSET SEKÄ TUTKIMUSMENETELMÄN, AINEISTON JA ANALYYSIN KUVAUS	24
3.1	TUTKIMUSKYSYMYKSET	24
3.2	LAADULLINEN TEORIASIDONNAINEN SISÄLLÖNANALYYSI	25
3.3	AINEISTONKERUUMENETELMÄ JA AINEISTON KUVAUS	26
3.4	TEORIASIDONNAISEN ANALYYSIN TEKOVAIHEET	26
3.5	TUTKIELMAN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS.....	27
4	EMPIIRISEN AINEISTON ANALYYSIN TULOKSET.....	28
4.1	VERKKO- OPISKELUN VAHVUUKSIA AIKUISOPISKELUSSA	29
4.2	VERKKO- OPISKELUN VAIKEUKSIA AIKUISOPISKELUSSA.....	34
4.3	MUITA ANALYYSISSÄ ILMENTYNEITÄ MERKITYKSELLISIÄ HUOMIOITA	36
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	38
5.1	MITKÄ OVAT VERKKO- OPISKELUN VAHVUUKSIA JA VAIKEUKSIA AIKUISOPISKELUSSA? MITÄ NIISTÄ ON KIRJOITETTU SUOMALAISSA SANOMALEHDISSÄ VUOSINA 1997-2019?.....	38
5.1.1	<i>Verkko-opiskelun vahvuuksia aikuisopiskelussa</i>	<i>39</i>
5.1.2	<i>Verkko-opiskelun vaikeuksia aikuisopiskelussa</i>	<i>41</i>
5.2	YHTEENVETO JA POHDINTA	42
5.3	JATKOTUTKIMUKSET	43
6	LÄHTEET	45
7	LIITTEET	49

1 JOHDANTO

Kandidaatintutkielmani aiheena ovat verkko-opiskelun vahvuudet ja vaikeudet aikuisopiskelussa. Tutkielmassani ymmärrän aikuisopiskelijan opiskelijana, joka on tai on ollut jo työelämässä, on jatko- tai muuntokoulutuksessa tai haluaa omaehtoisesti kehittää itseään ja/tai päivittää osaamistaan. Aikuisopiskelijalle verkko-opiskelu tarjoaa mielekkään ja välillä jopa ainoan opiskelumahdollisuuden työ- ja perhe-elämän vaatimusten ohella.

Tutkielmani on tarkoituksenmukainen ja ajankohtainen elinikäisen oppimisen ollessa tärkeää niin työelämälle kuin myös ihmisten henkilökohtaiselle hyvinvoinnille. Elinikäisen oppimisen merkitys on kasvussa juuri työtehtävien ja työnkuvien muuttumisen ja uudistumisen takia. Nämä muutokset vaativat työntekijöiltä itsensä jatkuvaa kehittämistä ja uudenlaisen osaamisen omaksumista, johon verkko-opiskelu vastaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Vaikka verkko-opiskelu tarjoaakin hyvän ja vaihtoehtoisen opiskelumenetelmän, joka sopii etenkin työnohessa opiskeleville, on verkko-opiskelulla myös heikkoutensa. Itse halusin tutkia juuri verkko-opiskelun vahvuuksia ja vaikeuksia aikuisopiskelussa ja etenkin sitä, kuinka opiskelijat itse sen kokevat. Verkko-opiskelusta on kirjoitettu useita teoksia, jotka käsittelevät sen vahvuuksia ja vaikeuksia, toisin sanoen sen edistäviä ja estäviä tekijöitä. Kuitenkaan kirjallisuudesta, joka muodostaa teoreettisen taustan tutkielmalleni, eikä aiemmista tutkimuksista, joihin perehdyin, löytynyt juuri lainkaan itse opiskelijoiden kokemuksia. Opiskelijoiden näkökulmien puuttuminen niin kirjallisuudesta kuin myös aiemmista tutkimuksista vahvisti mielipidettäni tutkielmani tarkoituksenmukaisuudesta. Etsiessäni opiskelijoiden näkökulmaa, päätin käydä läpi suomalaiset sanomalehdet ja katsoa mitä aiheesta niissä on kirjoitettu.

Sanomalehdistä kokoamani empiirinen aineistoni on laaja ja kattava, mutta myös haastava, sillä vaikka aiheesta on kirjoitettu paljon sanomalehdissä, ei aineiston artikkeleissa esiinny ainoastaan opiskelijoiden kokemuksia ja

näkökulmia verkko-opiskelusta, vaan aineistossa on myös verkko- kurssien suunnittelijoiden ja toteuttajien näkökulmia ja mielipiteitä. Näin ollen en pysty rajaamaan tutkimuskysymyksiäni koskemaan ainoastaan aikuisopiskelijoiden omia kokemuksia verkko- opiskelusta, vaan tutkimuskysymyksiäni ovat: Mitkä ovat verkko-opiskelun vahvuuksia ja vaikeuksia aikuisopiskelussa ja mitä verkko-opiskelun vahvuuksista ja vaikeuksista aikuisopiskelussa on kirjoitettu suomalaisissa päivittäin ilmestyvissä sanomalehdissä vuosina 1997-2019?

Tutkielmani tarkoitus on vastata edellä esittämiini tutkimuskysymyksiini teoriasidonnaisen sisällönanalyysin kautta. Analyysini ollessa teoriasidonnainen teen tutkielmani alussa laajan kirjallisuuskatsauksen, joka luo teoreettisen taustan ja pohjan tutkielmalleni. Samassa luvussa perehdyn myös aihepiiriä koskeviin aiempiin tutkimuksiin. Aiempiin tutkimuksiin tutustuminen antaa minulle hyvän kuvan siitä, miten ilmiötä on tutkittu ja mitä siitä on jo kirjoitettu, joten pyrin tässä tutkielmassani tarkastelemaan ilmiötä hieman uudesta näkökulmasta.

Teoreettisen taustan esittämisen jälkeen paneudun teoriasidonnaiseen sisällönanalyysiin ja kerron aineistonkeruumenetelmästäni, kuvailen empiiristä aineistoani ja analyysini tekovaiheita. Empiirinen aineistoni koostuu artikkeleista, jotka ovat ilmestyneet suomalaisissa päivittäin ilmestyvissä sanomalehdissä. Näissä artikkeleissa esiintyneitä aihepiiriä koskevia asioita vertaan ja peilaan teoriaan. Analyysini ollessa teoriasidonnainen sisällönanalyysi, on teoreettinen tausta empiirisen aineiston analyysin pohjana ja jatkuvasti läsnä. Analyysissa pyrin löytämään yhteyksiä ja eroavaisuuksia teorian ja empirian välillä. Tutkielmani johtopäätöksissä kokoon saadut tulokset yhteen ja vastaan tutkimuskysymyksiini. Pohdin myös missä määrin tulokset ovat yleistettävissä ja millaisia mahdollisuuksia tulokset antavat jatkotutkimukselle.

Teoreettisen taustan koonti, aiempiin tutkimuksiin tutustuminen ja empiirisen aineiston teoriasidonnainen sisällönanalyysi eivät ainoastaan vastanneet esittämiini tutkimuskysymyksiini vaan antoivat myös kimmokkeen kiinnostaville jatkotutkimuksille. Tutkielmaani tehdessäni huomioin, että verkko- opiskelun vahvuuksia ja vaikeuksia aikuisopiskelussa ei ole tutkittu juuri lainkaan opiskelijan näkökulmasta. Verkko- opiskelun suosion ollessa jatkuvassa kasvussa etenkin aikuisopiskelijoilla, vaatii ilmiö mielestäni jatkotutkimuksia, jotta opiskelumenetelmää voidaan kehittää palvelemaan entistä paremmin kaikenlaisia opiskelijoita eri elämän vaiheissa.

2 TUTKIELMAN KESKEISET KÄSITTEET JA TEOREETTINEN TAUSTA

Tutkielmani keskeisenä käsitteenä on aikuisopiskelijan verkko- opiskelu, joka sisältää kaksi aihepiiriä: aikuisopiskelu ja verkko- opiskelu. Teoreettisena taustana ja tutkielmani viitekehyksenä on näistä aihepiireistä julkaistu kirjallisuus ja aiemmat ilmiötä ”aikuiskoulutus verkossa” koskevat tutkimukset.

Tämän tutkielman viitekehyksen tarkoituksena on asettaa tutkielmalle teoreettiset lähtökohdat, jotka määrittelevät ja selventävät tutkittavan ilmiön keskeisiä tekijöitä ja niiden välisiä suhteita. Kirjallisuuskatsaus luo teoreettisen taustan verkko- opiskelun vahvuuksista ja vaikeuksista aikuisopiskelussa. Aiempiin tutkimuksiin perehtyminen taas antaa minulle tietoa siitä mitä ja miten on tutkittu sekä auttaa minua määrittelemään, voinko omalla tutkielmallani tuoda aihepiiriin jotain uutta tietoa.

2.1 Aikuiskoulutus

Aikuiskoulutukseen liittyvät perinteisesti vapaan sivistystyön muodot kuten kansanopistot ja työväenopistot. Aikuisten ammatillisessa koulutuksessa opetus painottuu opetettavan aineen hallintaan ja tiedon jakamiseen, kun taas henkilöstökoulutuksen puolella opettajuus perustuu oman alan asiantuntemukseen. (Sallila 2002, 7, 14; Vaherva 2002, 270- 273.)

Aikuiskoulutuksen ja -oppimisen katsotaan tapahtuvan aikuisoppilaitoksissa, ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa, vapaa-ajan keskuksissa sekä itse työssä. Aikuiskoulutus ei ole enää niinkään itsensä omaehtoista kehittämistä ja ajanvietettä, vaan yhteiskunnan ja työelämän nopea muutosvauhti sekä työmarkkinoilla kilpailukykyisenä pysyminen vaativat jatkuvaa kouluttautumista ja itsensä kehittämistä. (Rogers 2004, 8.)

Tässä tutkielmassani käsittelen aikuisopiskelijaa opiskelijana, joka on tai on ollut jo työelämässä ja hakee opiskelun kautta lisäpätevyyttä ammattiinsa täydennys- tai jatkokoulutuksen kautta, on ammatinvaihdon yhteydessä muuntokoulutuksessa tai uudelleen kouluttautumassa ja/tai opiskelun tarkoituksena on puhtaasti omaehtoinen itsensä kehittäminen.

Aikuisopiskelun erityispiirteet ovat moninaisia opiskelijoiden ollessa heterogeeninen joukko, jotka poikkeavat toisistaan elämän historialtaan, työ -ja perhekokemuksiltaan, sosiaaliselta ja kulttuuriselta taustaltaan, motiivirakenteeltaan sekä ikänsä ja sukupuolensa osalta (Jauhiainen, Tuomisto & Alho-Malmelin 2003, 169). Aikuisen opiskelu vaatii joka tapauksessa usean elämäntilanteen yhdistämistä (Manninen 2001, 64; Matikainen & Manninen 2001, 8), joten autonomialla ja sen kautta oman opiskelun tahdin valinnalla sekä eriytettyllä opetuksella on suuri merkitys opiskelijan onnistumisessa (Front 2003, 144; Rogers 2004, 39). Aikuisopiskelijat ovat opinnoissaan itseohjautuvia ja kykenevät säätelemään omaa oppimistaan (Manninen 2001, 65; Matikainen & Manninen 2001, 8), mutta samalla he ovat valikoivia ja haluavat tuloksia sekä välitöntä palautetta (Rogers, 45, 127, 139). Jotta opiskelu olisi aikuiselle merkityksellistä, tulee sen pohjata opiskelijan laajan kokemustaan, elämäntilanteiden merkityksiin ja niiden reflektiiviseen työstämiseen (Korhonen 2004, 161; Knowles 1984 ja Mezirow 1995, Manninen 2001, 64 mukaan; Manninen & Pesonen 2001) sekä olla kontekstuaalista. Aikuisopiskelija haluaa kyetä hyödyntämään opittua käytännössä, joten opiskelun tulisi olla työelämälähtöistä ja myös työympäristö tulisi huomioida oppimisympäristönä. (Manninen 2001, 65; Rogers 2004, 40.) Onnistunut aikuisopiskelu on usein ongelmalähtöistä (Manninen 2001, 65), oppimistavoitteet laajoja mutta henkilökohtaisia (Korhonen 2004, 160) ja oppimisprosessi sisältää yhteistoiminnallisuutta, kokemusten ja ajatusten vaihtoa sekä niiden jakamista (Manninen 2001, 65).

Opiskelussa tulee huomioida aikuisten kehittynyt ajattelu- ja hahmottamiskyky, joka mahdollistaa transformatiivisen ja ekspansiivisen oppimisen eli uusien ajattelu- ja toimintamallien kehittymisen (Manninen & Pesonen 2001, 64; Mezirow 1991 ja Freire 1972, Manninen 2001, 95 mukaan). Myös asiantuntijuuden luonne muuttuu ja syvenee (Manninen 2001, 65) sekä arvoihin ja asenteisiin liittyvän oppimisen merkitys kasvaa, jolloin opiskelija ottaa

suuremman sosiaalinen vastuun toimintansa seurauksista (Korhonen 2004, 157; Manninen & Pesonen 2001, 64).

Aikuisopiskelijan ulkoisia motiiveja opiskeluun ovat muun muassa ylennys, uuteen toimeen pääsy tai palkankorotus, kun taas sisäisiä motiiveja edustavat sosiaaliset motiivit (mahdollisuus tavata muita), identiteetin vahvistaminen todistamalla itselleen pystyvänsä tekemään jotain vaikeaa tai puhdas oppimisen ilo (Rogers 2004, 29, 31).

2.2 Verkko-opiskelu ja sen moninaiset muodot

Verkko- opiskelulle on monta nimeä; sitä kutsutaan virtuaaliseksi oppimisympäristöksi, internet- pohjaiseksi, www- pohjaiseksi, verkkokurssiksi, e- oppimiseksi tai virtuaaliseksi yliopistoksi (Hakkarainen 2001, 18; Matikainen & Manninen 2001, 10). Verkkopohja on vuorovaikutuskanava ja erilaisten tietokantojen muodostama kokonaisuus, kun taas verkkokurssi on rajattu tietyn opiskelijaryhmän ja tietyn teeman ympärille. Verkkopohjainen oppimisympäristö voi sisältää useita verkkokursseja. (Matikainen & Manninen 2001, 10.)

Ihanaisen mukaan verkko- oppimista luonnehtii kolme peruspiirrettä: vapaus (ajan ja paikan valinta, oppimisprosessin ohjaus, opiskeluisällöt, ym.), ennakoimattomuus ja yllätyksellisyys sekä osallistuminen eli verkkoon tuleminen (Ihanainen 2001c ja Mäkinen & Ihanainen 2001, Ihanaisen 2002, 176 mukaan). Verkko- opiskelulla on aina itseopiskelun luonne ja verkolla oppijalle merkittävä rooli oppimisympäristönä (Pantzar 2004, 55).

Verkko- opiskeluun vaikuttavia tekijöitä ovat tietoverkon luonne (verkkoympäristö), verkko- opiskelijat (opiskelijan laatu), verkkoviestintä, verkkomateriaalit sekä opetus ja ohjaus tietoverkossa (Ihanainen 2002, 153, 175).

Verkko- opiskelua käytetään monissa eri muodoissa ja verkkoperusteisen toiminnan osuus opiskelussa vaihtelee näin merkittävästi. Verkkoa voidaan käyttää kontaktiopetuksen ohessa, verkko voi olla omatoimisen opiskelun väline tai opiskelu tapahtuu varsinaisena verkkokurssina. (Korhonen & Pantzar 2004, 25, 50.) Yhteistä kaikille muodoille on, että verkko-opiskelussa hyödynnetään internetin tarjoamia moninaisia palveluja: www:tä, sähköpostia, keskustelualustoja ja/tai ryhmätyöohjelmia (Pantzar 2004, 55).

Tietoverkkojen hyödyntäminen opiskelussa on erittäin eri asteista. Manninen jakaa verkkopohjaisten oppimisympäristöjen toteutustasot neljälle asteelle (Manninen 2001, 57):

1. Verkkopohjainen oppimisympäristö kalvopankkina ja informaatiovarastona toimii lähiopetusta tukevana kanavana, jolloin verkko tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden itsenäiseen tiedon- ja lisäinformaation hakuun.
2. Verkko vuorovaikutusverkostona tarjoaa kommunikaatiomahdollisuuksia tietoverkossa, keskustelukanavia ja mahdollistaa reaaliaikaisen informaation saatavuuden.
3. Verkkopohjainen oppimisympäristö on pohjana oppimista ja opiskelua tukevalle hypertekstirakenteelle. Verkossa tuotetaan materiaaleja itseopiskeluun ja sitä kautta lisätään ilmiöön liittyvää ymmärrystä sekä asian omaksumista.
4. Verkkopohjainen oppimisympäristö virtuaaliluokkana käsittää muun muassa monikäyttäjäympäristön ja 3D tekniikan sekä verkon tarjoamat erilaiset työkalut: keskustelualueet, oppimateriaalin ja oppimistehtävät.

(Manninen 2001, 58-63.)

Verkkoa voidaan käyttää opiskelussa monella eri tasolla, mutta verkko tukee aikuisen oppimista parhaiten silloin, kun sitä käytetään tavanomaisten menetelmien tukena eikä lähiopetusta korvata puhtaalla etäopiskelulla (Hakkarainen 2001, 16, 29). Pelkän verkon varassa oppimalla on lähes mahdotonta oppia ymmärtämään kokonaan uutta tiedonala. Myös monimutkaisten tietokokonaisuuksien omaksuminen ja asiantuntijuuden kehittyminen edellyttävät vastavuoroista vuorovaikutusta (Hakkarainen 2001, 16, 29). Näin ollen lupaavimpia ovat oppimisympäristöt, jotka tarjoavat tukea ja ohjaavat osanottajia yhdessä ratkaisemaan ongelmia ja rakentamaan tietoa (Hakkarainen 2001, 16).

2.3 Aikuisopiskelu verkko- oppimisympäristössä

Aikuisopiskelun erityispiirteet, joita esitin luvussa 2.1, selventävät miksi verkko toimii hyvin aikuisopiskelun välineenä monestakin syystä ja luo samalla pohjaa

verkko-opiskelun vahvuuksille ja vaikeuksille sekä onnistuneen verkko- opiskelun edellytyksille (Manninen 2001, 53).

Manninen esittää alla olevassa kuvassa, kuinka verkko tarjoaa aikuisopiskelijoille hyvän ja soveltuvan oppiympäristön (Manninen 2001, 67).

KUVA 1.

Taulukko 3. Aikuisopiskelun erityispiirteet ja niitä tukevat verkkopohjaisen oppimisympäristön ominaisuudet.

<i>Aikuisopiskelun erityispiirteet</i>	<i>Verkkopohjaisen oppimisympäristön ominaisuudet</i>
Itseohjautuvuus	aktiivisuuden ja ajankäytön hallinnan vaatimus; tiedon haku ja arviointi
Elämäntilanne	saavutettavuus; jousto ajan ja paikan suhteen
Kokemukset	kokemusten jakamismahdollisuus
Ongelmalähtöisyys	eriyttämismahdollisuus; informaatioresurssit
Yhteisöllisyys	keskusteluryhmät, verkkoyhteisöt
Kommunikatiivinen oppiminen, dialogi	keskusteluryhmät, vuorovaikutusmahdollisuudet
Reflektio	viivästetty vuorovaikutus; tekstipohjainen viestintä
Emansipatorinen oppiminen	kokemusten reflektointi ja jakaminen
Ekspansiivinen oppiminen	ajattelu- ja toimintamallien näkyviksi tekeminen, jakaminen ja arviointi
Työ oppimisympäristönä	verkko-opiskelun mahdollisuus työpaikalla
Kontekstuaalisuus	opiskelun linkitys toimintaympäristöön
Asiantuntijuus	tasa-arvoinen kommunikaatiomahdollisuus; asiantuntijuuden jakaminen

2.4 Kirjallisuuskatsaus aiheesta onnistuneen verkko- opiskelun edellytykset, sen vahvuudet ja vaikeudet

Seuraava kirjallisuuskatsaus luo tutkielmani teoreettisen taustan, johon peilaan empiirisestä aineistostani saamiani tuloksia. Kirjallisuuskatsaukseni on samalla laaja sisällönanalyysi teoriassa esiintyneeseen tietoon tutkielmani aiheesta: verkko- opiskelun vahvuudet ja vaikeudet aikuisopiskelussa. Tämä mittava katsaus teoriaan on tarkoituksenmukainen, koska analysoin tutkielmani empiiristä aineistoa luvussa 4 käyttämällä teoriasidonnaista sisällönanalyysia. Alla olevasta taulukosta (TAULUKKO 1.) käyvät ilmi teokset ja/tai teoksien osat, joista olen koonnut tutkielmani teoreettisen taustan. Teoriassa esiintyneet verkko- opiskelun vahvuudet ja vaikeudet aikuisopiskelussa teemoittelin aihepiirien mukaan. Nämä aihepiirit esitän luvuissa 2.4.2 ja 2.4.3.

TAULUKKO 1.

Julkaisuvuosi	Kirjailija/t	Teos/ teoksen osa
2000	Immonen	Kirjeopetuksesta verkko- opiskeluun – Etäopetuksen neljä suku- polvea.
2000	Nevgi	Yksin vai yhdessä.
2001	Haasio	Tietoverkot opetuksen apuvälineinä.
2001	Hakkarainen	Aikuisen oppiminen verkossa.
2001	Mannisenmäki	Oppija verkossa – yksin ja yhdessä.
2001	Matikainen & Manninen	Aikuiskoulutus Verkossa – Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöä.
2001	Nevgi & Tirri	Oppimista edistävät ja estävät tekijät verkko-opiskelussa.
2001	Kiviniemi	Autonomian ja ohjauksen suhde verkko- opetuksessa.

2002	Ihanainen	Aikuisopettaja ja verkko-opiskelun vaatimukset.
2003	Front	Itseohjautuvuus ja oppijan autonomia elämänlaajuisen oppimisen haasteena.
2003	Nevgi & Tirri	Hyvää verkko-opetusta etsimässä. Oppimista edistävät ja estävät tekijät verkko-oppimisympäristöissä – opiskelijoiden kokemukset ja opettajien arviot.
2004	Korhonen	Aikuisopiskelijana verkossa – orientaatiot oppimiseen ja asiantuntijuuden rakentaminen verkko-opiskelussa.
2004	Korhonen & Pantzar	Verkko – opetuksen ja vuorovaikutuksen erityispiirteitä tunnistamassa.
2004	Kähkönen & Karjalainen	Verkkokurssin tekijän valinnat ja suotuisat oppimisen edellytykset.
2004	Pantzar	Oppimisympäristö verkkona – verkko oppimisympäristönä.
2004	Pirttimäki	Yliopisto-opettajien verkko-opetuksessa kohtaamat pedagogiset haasteet.
2004	Rogers	Aikuisoppiminen.
2004	Silkelä	Opiskelun ja oppimisen mielekkyys verkkokurssilla.
2008	Jäminki	Ohjaus- ja opiskeluprosessit samanaikaisessa ja

		eriaikaisessa verkkoympäristössä.
--	--	-----------------------------------

2.4.1 Onnistuneen verkko-opiskelun edellytykset

Menestyksekkääseen verkko- opiskeluun vaaditaan opiskelijalta useita henkilökohtaisia ominaisuuksia kuten aktiivisuus, autonomisuus, aloitteellisuus, sitoutuneisuus ja motivoituneisuus. Verkko- opiskelun itseopiskelua ja yksilöllisyyttä painottavan luonteen takia opiskelun onnistumiseen tarvitaan lisäksi ajankäytönhallintataitoja, itsenäisyyttä, itsekuria ja itseohjautuvuutta sekä aktiivisuutta tiedon hankinnassa. Tiedon paljous vaatii opiskelijalta kykyä erottaa olennainen tieto epäolennaisesta, uskallusta kysyä ja vastata sekä taitoa vastaanottaa ja antaa kritiikkiä. Verkko-opiskelun nopeasti muuttuvan luonteen vuoksi vaaditaan lisäksi kykyä oppia sietämään muutoksia. (Ihanainen 2002, 157, 158; Kiviniemi 2001, 75; Nevgi & Tirri 2003, 4; Rogers 2004, 225.)

Henkilökohtaisten ominaisuuksien ja taitojen lisäksi menestysekäs oppiminen verkossa vaatii opiskelijalta etenkin tietoteknisiä taitoja, tiedonhakutaitoja ja opiskelutaitoja (Pirttimäki 2004, 27). Näiden lisäksi olennaista on kielitaito, medialukutaito ja digitaalisten medioiden ilmaisumuotojen hallitseminen sekä tiedonhalu (Front 2003, 147; Nevgi & Tirri 2003, 125).

Menestysekäs opiskelu verkossa vaatii myös paljon ympäristöltä. Oppimislustojen ja -ympäristön tulee olla helppokäyttöisiä ja toimivia. Niiden tulee perustua monipuoliseen vuorovaikutukseen ja mahdollistaa näin yhteisöllisyys, näkemysten vaihto, mielipiteiden esittäminen sekä dialogisuus. (Kiviniemi 2001, 84; Korhonen & Pantzar 2004, 31; Pantzar 2004, 64.)

Verkkokurssin rakenteen, aikataulutuksen ja tehtävänmäärittelyn tulee olla selkeää (Korhonen 2004, 176; Nevgi 2000 Frontin 2003, 146 mukaan) ja kurssimateriaalin monipuolista, projektisuuntautunutta ja ongelmalähtöistä (Kiviniemi 2001, 80- 82; Nevgi & Tirri 2003, 132).

Pelkkä verkkoaineisto ei kuitenkaan takaa laatua, vaan opettajilla ja tukihenkilöstöllä on suurin merkitys oppimisessa (Jäminki 2008, 148, 168). Opiskelu verkossa ja itse verkkoympäristö vaatii tuki- ja ohjausjärjestelmää, niin tietoteknistä kuin myös hallinnollistakin, mutta merkityksellistä on etenkin tutorin

rooli yksilöllisen oppimisprosessin ohjauksessa (Kiviniemi 2001, 88- 92). Opettajan palaute ja tuki edistävät oppimista ja auttavat opiskelijaa arvioimaan omaa osaamista (Nevgi & Tirri 2001, 131).

Olennaista ei ole niinkään opettajan tekninen osaaminen vaan etenkin asiantuntemus, hyvät kommunikointitaidot ja taitavuus pedagogisten lähestymistapojen soveltamisessa sekä käsitykset verkko-opetuksen mahdollisuuksista (Jäminki 2008, 146; Nevgi & Tirri 2003, 108, 115).

2.4.2 Verkko- opiskelun vahvuudet

Verkko- opiskelun vahvuudet liittyvät vahvasti verkkoympäristön mukanaan tuomaan joustavuuteen ja yksilöllisyyteen sekä kurssien sisältöjen monipuolisuuteen ja ajantasaisuuteen. Esitän vahvuudet siinä järjestyksessä, miten merkityksellisenä tietty vahvuus kirjallisuudessa esiintyy, jolloin sijalla 1. olevaa vahvuutta painotetaan tätä kirjallisuuskatsausta varten tutkitussa materiaalissa eniten ja sijalla 9. olevaa vähiten. Alla oleva luettelo ei ole kuitenkaan ainoastaan määrällinen listaus, vaan kuten aina laadullisessa tutkimuksessa, on tutkijan subjektiivisuus tutkimuksen kaikissa vaiheissa läsnä. Sijaluku on siis määräytynyt sen mukaan, kuinka usein tietty teema/ aihe on esiintynyt teoriassa määrällisesti ja myös sen perusteella, kuinka tärkeänä tiettyä vahvuutta on pidetty kirjallisuudessa tutkijan subjektiivisen tulkinnan mukaan.

1. Omaehtoisuus ja ajallinen sekä paikallinen joustavuus ja vapaus edistävät oppimista (Korhonen & Pantzar 2004, 28; Matikainen & Manninen 2001, 7; Nevgi 2001, 183; Rogers 2004, 221). Verkko- opiskelu antaa mahdollisuudet joustavaan, yksilölliseen ja vapaaseen opiskeluun (Front 2003, 146).

2. Verkko- opiskelu on yksilöllistä, ottaa huomioon erilaiset lähtökohdat, yksilölliset erot ja elämäntilanteet ja sopii opiskelijoille, jotka ovat oppimisvalmiuksiltaan ja taidoiltaan heterogeenisiä (Nevgi & Tirri 2001, 132, 189). Yksilöllisten oppimistarpeiden huomioiminen, opetuksen eriyttäminen, joustavuus ja räätälöinti onnistuvat hyvin verkossa (Pantzar 2004, 57; Matikainen & Manninen 2001, 7). Verkko tarjoaa mahdollisuuksia vaihtoehtoisille ja yksilöllisille opiskelutavoille ja erilaisten opiskelupolkujen syntymiselle (Matikainen & Manninen 2001, 7; Pantzar 2004, 57; Pirttimäki 2004, 61). Verkko-

opiskelulla on itseopiskelun luonne ja se on itseohjautuva prosessi (Pantzar 2004, 55; Immonen 2000, 26).

3. Verkko mahdollistaa toteutusmuotojen ja -menetelmien, sisältöjen, arvioinnin, informaation saannin ja tiedonhakumahdollisuuksien monipuolisuuden (Haasio 2001, 15; Immonen 2001, 25; Mannisenmäki 2001, 119). Oppimateriaalia ei alussa tarvita suuria määriä vaan materiaalia on hyvin saatavilla ja oppilailla on myös mahdollisuus itse tuottaa materiaalia (Haasio 2001, 15; Korhonen 2004, 175). Verkko toimii materiaalipankkina, johon voi aina palata ja toisaalta verkko-opiskelu ruokkii motivaatiota lisätiedon hakuun (Pirttimäki 2004, 23).

4. Verkko tukee jaettua asiantuntijuutta (Manninen 2001, 65) ja tiedon yhtäaikaista tuottamista ajasta ja paikasta riippumatta (Haasio 2001, 15). Asiantuntemus on reaaliaikaista ja mahdollista hyödyntää nopeasti (Haasio 2001, 15). Tietosisältöjen päivittäminen on helppoa, joka estää vanhentuneen tiedon käytön. Lisäksi verkko on tehokas jakelujärjestelmä, joka sallii yhteistoiminnallisuuden ja avaa tien yksilölliselle tiedonhankinnalle (Pantzar 2004, 58; Kähkönen & Karjalainen 2004, 184).

5. Verkko tukee yhteisöllistä oppimista muilta opiskelijoilta saadun tuen ja yhteisten keskustelujen ja ryhmäkommunikaation muodoissa (Manninen 2001, 65; Mannisenmäki 2001, 119; Nevgi & Tirri 2001, 130). Verkkovuorovaikutuksessa keskustelu voi olla vapaampaa kuin kasvokkain ja samalla asiapitoisempaa sekä muodollisempaa, joka auttaa tuloksien syntymiseen (Korhonen & Pantzar 2004, 30).

6. Verkko- opiskelu tukee konstruktivistista, merkityksellistä ja syvällistä oppimista. Uusi tieto yhdistetään jo olemassa olevaan tietoon ja aiemmat kokemukset kuten myös oman työn kehitys huomioidaan. (Korhonen 2004, 175; Nevgi & Tirri 2001, 132.) Lisäksi opiskelu on ongelmakeskeistä oppiainekeskeisyyden sijaan (Silkelä 2004, 85).

7. Verkko- opiskelu on intentionaalista, päämäärätietoista ja tarkoituksenmukaista (Mannisenmäki 2001, 117). Opiskelu on tavoitteellista ja opiskelija voi vaikuttaa omien opintojensa suunnitteluun, oppiaineisiin ja opiskelutahtiin (Nevgi & Tirri 2001, 130; Silkelä 2004, 80, Rogers 2004, 119).

8. Aikuisopiskelijoille on merkityksellistä oppimisen transfer eli opitun asian sovellettavuus muissa konteksteissa, uusissa ja erilaisissa tilanteissa kuten myös

tiedon siirtämisen mahdollisuus omaan työhön, johon verkko ja verkostoituminen antavat mahdollisuudet (Mannisenmäki 2001, 117; Nevgi & Tirri 2001, 129).

9. Verkko lisää koulutuksellista tasa-arvoa ja koulutuksen saavutettavuutta etenkin haja-asutus alueilla (Hakkarainen 2001, 20; Immonen 2001, 25). Koulutuksen hyvä saavutettavuus voi ehkäistä syrjäytymistä, tukea työttömien ammatillista kehittymistä ja yhteiskunnallista osallistumista (Hakkarainen 2001, 46 Nardin & O'Dayn 1999 sekä Hakkaraisen et al., 1999 mukaan). Samalla verkko auttaa institutionaalisten rajojen ylitystä sekä mahdollistaa globalisaatiota (Immonen 2001, 26).

2.4.3 Verkko- opiskelun vaikeudet

Verkko-opiskelun vaikeudet liittyvät joko kurssin organisaatiopuolesta johtuviin ongelmiin (tekniisiin ongelmiin, hitaisiin tai huonoihin sivustoihin, opettajan puutteellisiin taitoihin ym.) tai opiskelijan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, taitoihin ja/tai elämäntilanteeseen (Nevgi & Tirri 2003, 39). Samoin kuin vahvuudet, esitän myös vaikeudet siinä järjestyksessä, miten merkityksellisenä tietty vaikeus kirjallisuudessa esiintyy. Näin ollen sijalla 1. olevaa vaikeutta painotetaan tätä kirjallisuuskatsausta varten tutkitussa materiaalissa eniten ja sijalla 8. olevaa vähiten. Ja samoin kuin vahvuuksista esittämäni luettelo, ei myöskään alla oleva lista verkko- opiskelun vaikeuksista ole ainoastaan määrällinen, vaan tutkijan subjektiivisuus on tutkimuksen kaikissa vaiheissa läsnä.

1. Vaikeudet verkkoyhteyksissä kuten myös tietotekniikan ongelmat kuten oman koneen ja verkkoympäristön yhteensopimattomuus vievät aikaa, ärsyttävät ja rajoittavat mahdollisuuksia sujuvaan verkkotyöskentelyyn (Hakkarainen 2001, 28; Nevgi & Tirri 2001, 140, 142). Verkkoympäristön tekniset ongelmat ja tiedonhallinta saattavat olla sekä opettajalle että opiskelijalle liian haasteellisia, etenkin jos heillä on puutteelliset käyttötaidot tieto- ja viestintätekniikan saralla (Burge 1994 ja Tella & Tirri 1999 Nevgin & Tirrin 2001, 121 mukaan; Hakkarainen 2001, 27; Pantzar 2004, 60).

2. Verkkoyhteyksien, oheislaitteiden, materiaalien ja kurssien kalleus samoin kuin laitteiden saatavuus voi osoittautua vaikeudeksi ja esteeksi verkkokurssille osallistumiselle (Hakkarainen 2001, 27; Nevgi & Tirri 2001, 141).

3. Verkkoympäristön hahmottaminen on vaikeaa ja oppimisalustojen haluttaisiin olevan rakenteeltaan helppoja (Nevgi & Tirri 2001, 144). Puutteellisesti suunniteltu ja jäsenneilty sisältö sekä tehtävien huono ohjeistus vie aikaa itse opiskelulta ja voi vaikuttaa opiskelumotivaatioon negatiivisesti (Manninen & Pesonen 2001, 65; Pirttimäki 2004, 23).

4. Opetusmateriaali, joka on siirretty lähiopetuksesta suoraan verkko-opetukseen ei välttämättä vastaa verkko- opiskelun pedagogisia tarpeita (Hakkarainen 2001, 20). Verkko voi sisältää liikaa informaatiota ja liian paljon mahdollisuuksia, jolloin itse päämäärä hämärtyy ja oppimisesta jää pinnallista (Pirttimäki 2004, 14, 35). Monimutkaisten ajattelu- ja toimintajärjestelmien omaksuminen samoin kuin hiljaiseen tietoon nojaavien taitojen oppiminen pelkän verkon avulla onkin vaikeaa niiden vaatiessa monisuuntaista vuorovaikutusta, omakohtaista kokeilua ja/tai kosketusta käytäntöön (Hakkarainen 2001, 22, 25).

5. Heikot tietotekniset ja kirjalliset valmiudet sekä huono kielitaito vaikeuttavat verkko- opiskelua (Haasio 2001, 17; Korhonen 2004, 170, 174; Hakkarainen 2001, 27). Opintojen taso voi olla liian vaativa sisältöjen ja/tai tiedon suuren määrän vuoksi ja lisäksi vierasperäiset sanat sekä vieraat käsitteet aiheuttavat haasteita (Nevgi & Tirri 2001, 144). Verkossa on usein epäluotettavaa ja harhaanjohtavaa tietoa, jonka käsittely edellyttää paljon työtä ja kriittistä lukutaitoa (Hakkarainen 2001, 19 Geislerin 1994 mukaan). Tämä valtava informaation määrä saattaa johtaa ylikuormitukseen (Hakkarainen 2001, 19).

6. Verkko- opiskelu edellyttää taitoa suunnitella ajankäyttönsä, kurssin viedessä usein suunniteltua enemmän aikaa ja resursseja (Manninen 2001, 68; Nevgi & Tirri 2001, 141). Ajankäytön hallinnan ongelmiin liittyvät kiinteästi opiskelijan elämäntilanteen kilpailevat haasteet kuten työ ja perhe (Korhonen 2004, 169).

7. Verkkokeskustelu koetaan oudoksi ja verkossa saattaa olla vaikea ilmaista itseään tuntemattomalle henkilölle näkemättä tai tuntematta häntä (Nevgi & Tirri 2001, 142). Verkossa tapahtuvassa vuorovaikutuksessa korostuvat etäläsnäolon fyysinen etäisyys, ”kasvottomuus”, kasvokkaisen keskustelun puuttuminen sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden puute, jotka voivat aiheuttaa yksinäisyyden ja eristyneisyyden tunnetta (Haasio 2001, 19; Hakkarainen 2001, 19; Korhonen 2004, 170, 173; Nevgi & Tirri 2001, 120).

8. Henkilökohtaisen palautteen ja ohjauksen vähyys tai puute samoin kuin puutteellinen pedagoginen tuki oppimisprosesseissa vaikeuttavat opiskelua (Kiviniemi 2001, 80; Nevgi & Tirri 2001, 143). Itsenäinen opiskelu ilman oppimisyhteisön vertaistukea ja opettajan ohjausta on haastavaa ja heikentää opiskelijan emotionaalista ja kognitiivista tukea ja voi vaikuttaa negatiivisesti itse opiskeluun ja tuloksiin (Hakkarainen 2001, 27; Korhonen 2004, 174).

2.4.4 Vahvuus vai vaikeus?

Verkko- opiskelun hyvät ominaisuudet voivat olla samalla huonoja toiselle opiskelijalle. Verkko on:

- Nopeatempoinen – tuottaa tuloksia, mutta ei välttämättä syvällistä oppimista.
- Etäinen – toiselle itsenäisyys ja kasvottomuus on helpotus, toinen taas kaipaa lähiopetusta (Ihanainen 2002, 154).
- Paljastava - sanomisemme jäävät näkyviin, laittaa miettimään ilmaisuja ja reaktioita tarkkaan (Ihanainen 2002, 155).
- Yllätyksellinen - tulos on vaikea ennakoida, joka voi tuottaa epävarmuutta tai innovaatiota (Ihanainen 2002, 176).
- Vangitseva - voi tuottaa addiktiota, mutta myös mielenkiintoa (Ihanainen 2002, 156).
- Kerroksellinen ja ajallisesti yhtäaikainen - samanaikaiset tapahtumat tuottavat tehokkuutta tai ylikuormitusta (Ihanainen 2002, 156).
- Vapaa, joka tuo ennakoimattomia tilanteita (Ihanainen 2002, 176).
- Olennainen osa nykyaikaista käsitystä opiskelijan aktiivisuutta korostavassa oppimisessä, mutta opiskelulle ei välttämättä löydetä aikaa (Matikainen & Manninen 2001, 7; Rogers 2004, 222).
- Vaatii ja antaa mahdollisuuden osallistumiseen (Hakkarainen 2001, 21).

2.5 *Aiemmat tutkimukset*

Aiempiin tutkimuksiin olen tutustunut väitöskirjojen ja muiden julkaistujen tutkimuksien kautta. Aiempiin tutkimuksiin perehtymällä selvitän, mitä keskusteluja aiheesta on käyty, minkälaisia teorioita ja ideoita on aiheen suhteen

esitetty, mistä näkökulmasta ilmiötä on tutkittu ja minkälaisia tuloksia on saatu. Aiempien tutkimuksien tunteminen auttaa minua ilmiön tarkastelussa uudesta näkökulmasta ja esittämään tutkimusongelman, joka on relevantti ja tarkoituksenmukainen.

Aikuisoppimista verkossa on tutkittu etenkin opettajan näkökulmasta. Tutkimuksissa esiintyvät opettajien kokemat haasteet ja onnistumiset niin verkkokurssien valmistamisen kuin myös niiden opettamisen kanssa. Tutkimuksissa käsitellään verkko- opiskelun eri muotoja, kurssien teknisiä toteuttamistapoja, opettajan roolia ja pedagogisia lähestymistapoja, mutta tutkimuksissa esiintyy hyvin vähän oppilaiden näkökulmia ja kokemuksia kursseilta. Alla esitän pienen katsauksen tutkimuksiin, jotka koskettavat oman tutkielmani aihepiiriä.

A.Nevgi & K. Tirri 2003. Hyvää verkko- opetusta etsimässä. Oppimista edistävät ja estävät tekijät verkko- oppimisympäristöissä – opiskelijoiden kokemukset ja opettajien arviot.

Nevgi ja Tirri haluavat tutkimuksellaan selvittää, onko opettajilla ja oppilailla eroavaisia näkemyksiä verkko- opetuksen edistävistä ja estävistä tekijöistä. Tutkimustulokset osoittavat, että verkko- opiskelu on ollut sekä opettajien että oppilaiden arvioiden mukaan pääsääntöisesti oppimista edistävää. (Nevgi & Tirri 2003, 161.) Kuitenkin opettajien ja oppilaiden näkemykset edistävistä tekijöistä erosivat toisistaan: opettajat yleisesti arvioivat opiskelijoiden kokevan enemmän oppimista edistäviä kokemuksia kuin opiskelijat olivat itse arvioineet (Nevgi & Tirri 2003, 163). Tutkimuksen johtopäätöksenä on, että hyvä verkko- opetus koostuu samankaltaisista elementeistä kuin perinteinen opetus ja että verkkoympäristö ei vähennä opettajan roolin tärkeyttä, vaan myös menestyneiden opiskelijoiden kohdalla opettajan tuki on merkittävää (Nevgi & Tirri 2003, 171).

S. Pirttimäki 2004. Yliopisto-opettajien verkko- opetuksessa kohtaamat pedagogiset haasteet.

Pirttimäen tutkimus pureutuu opettajien kohtaamiin haasteisiin verkko- opetuksessa (Pirttimäki 2004, 18). Opettajat kokevat, että verkko- opetus vaatii paljon aikaa ja tietoteknistä osaamista (Pirttimäki 2004, 55, 56). Kuitenkaan teknologia yksin ei takaa laadukasta opetusta tai edistä oppimista, vaan verkko- oppimisprosessin suunnittelulla ja oppimisen ohjaamisella on keskeinen merkitys (Pirttimäki 2004, 14, 15). Tutkimuksen johtopäätös on, että opettajien mukaan

”Verkon suurin lisäarvo on opettajien opetustyön helpottaminen ja opiskelijoiden oppimisprosessin edistäminen” (Pirttimäki 2004, 60). Tutkimuksen tulos vahvistaa aiempia tutkimustuloksia verkon hyvästä roolista syvällisen oppimisen tukemisessa ja erilaisten opintopolkujen syntyemisessä (Pirttimäki 2004, 60, 61).

R. Silkelä 2004. Opiskelun ja oppimisen mielekkyys verkkokurssilla.

Sikkelän tutkimuksen aiheena on opiskelun mielekkyys verkkokurssilla (Sikkelä 2004, 86). Mielekkyys ja merkitys liittyvät Silkelän mukaan erottomasti toisiinsa. Opiskelu on merkityksellistä, jos opiskelija pitää opittavaa sisältöä itselleen tärkeänä ja sen oppimista hyvänä ja mieluksena. (Sikkelä 2004, 82, 83.) Opiskelun mielekkyyteen vaikuttavia tekijöitä verkko- opinnoissa ovat Silkelän mukaan muun muassa yksilöllisten erojen ja erilaisten lähtökohtien huomioonottamisen mahdollisuus sekä opintojen toteutusmuotojen monipuolisuus. Mielekkyyttä estäviin tekijöihin luetaan eristyneisyys ja yksinäisyyden tunne sekä tietotekniset vaikeudet. (Sikkelä 2004, 96.)

E. Kähkönen & K. Karjalainen 2004. Verkkokurssin tekijän valinnat ja suotuisat oppimisen edellytykset.

Kähkönen ja Karjalainen perehtyvät tutkimuksessaan verkkokurssien tekemiseen ja tuottamiseen sekä niiden pedagogisen rakentumisen tekijöihin (Kähkönen & Karjalainen 2004, 161, 171). Verkkokurssin hyötyinä nähdään opiskelun joustavuus, opetuksen yksilöllinen räätälöinti ja paremmat mahdollisuudet oppimisprosessien seuraamiseen (Kähkönen & Karjalainen 2004, 169). Suurimmaksi syyksi kurssin muutoksessa verkkokurssiksi nousee resurssien säästäminen (luennoista verkko-opetukseen), oppiaineksesta nousevat lähtökohdat (joustavuus, havainnollistaminen) tai tekniset kysymykset (päivittäminen). Kurssien sisältöjen nähdään vastausten perusteella kehittyneen ja puolet vastaajista arvioivat verkkokurssit samanveroisiksi tai jopa paremmaksi kuin perinteinen opetus. (Kähkönen & Karjalainen 2004, 184.)

S. Jäminki 2008. Ohjaus- ja opiskeluprosessit samanaikaisessa ja eriaikaisessa verkkoympäristössä.

Jäminki paneutuu tutkimuksessaan ensin opettajien verkko- opetukseen liittyviin käsityksiin ja osaamisen ja siihen, kuinka ne ohjaavat verkko- oppimisympäristön käytön suunnittelua (Jäminki 2008, 18). Huomattavaa on, että opettajan kokemusten karttuessa verkkoympäristöjen käyttö lisääntyy (Jäminki 2008, 147, 148). Lisäksi Jäminki tutki eriaikaisen ja samanaikaisen verkkoympäristön

antamia mahdollisuuksia (Jäminki 2008, 18). Hän toteaa samanaikaisen ympäristön sopivan luennointiin, kokouksiin ja informointiin, mutta ei yksilökohtaiseen opiskeluun, pohdintaan tai viestintään, joka vaatii ajasta riippumatonta, eriaikaista ympäristöä (Jäminki 2008, 150). Pelkkä verkkoaineisto ei kuitenkaan takaa laatua, vaan opetushenkilöstö ja tukihenkilöstö varmistavat laadukkaan tuloksen (Jäminki 2008, 168).

I. Laaksonen 2016. Avaimia huomiseen?

Laaksosen tutkimus käsittelee aikuisoppimista opettajan näkökulmasta ja perustelee aikuisopettajan tärkeää työtä yhteiskunnan kilpailukyvn kasvattamisessa. Tutkimuksessa käsitellään etenkin ammatillista opettamista ja sitä, kuinka aikuisopiskelijalle voidaan tarjota työelämän vaatimusten mukaiset ja ajantasaiset teknologiset puitteet. Tutkija toteaa, että opiskelijoiden, etenkin vanhempien opiskelijoiden, tieto- ja viestintäteknologian perustaidot eivät ole aina riittäviä. Toisaalta käy usein niin, että tuore tieto tavoittaa opiskelijan nopeammin, eikä opettaja ei ole enää oman alansa asiantuntija, vaan ”teknologia ja tietoverkot ovat avanneet globaalin väylän hankkia ja jakaa informaatiota”. Laaksonen kirjoittaakin, että opettajuus on aikansa tuote. Tutkimuksen johtopäätökset ovat samankaltaisia kuin muissakin tutkimuksissa: Verkko ei korvaa opettajaa ja vasta lähitapaamiset sitouttavat opiskelijat opiskeluun.

Näissä esittämässäni tutkimuksissa nousee ylös muutamia samankaltaisia asioita. Tutkimuksissa mainitaan useaan kertaan verkko- oppimisympäristön mahdollisuudet ottaa huomioon yksilölliset erot ja erilaiset lähtökohdat (Silkelä 2004, 96) kuten myös opiskelun joustavuus, opetuksen yksilöllinen räätälöinti ja paremmat mahdollisuudet oppimisprosessien seuraamiseen (Kähkönen & Karjalainen 2004, 169). Johtopäätöksissä korostetaan myös opettajan tuen merkityksellisyyttä (Nevgi & Tirri 2003, 171) sekä opetus- ja tukihenkilöstön apua laadukkaan tuloksen varmistamisessa (Jäminki 2008, 168).

Vaikkakin Nevgin ja Tirrin tutkimus vuodelta 2003 ”Hyvää verkko-opetusta etsimässä” pureutuu teemaltaan samaan aihepiiriin mitä olen itse tutkimassa, olen sitä mieltä, että aihetta, jota käsittelen ”verkko-opiskelun vahvuuksia ja vaikeuksia aikuisopiskelussa” ei ole vielä riittävän kattavasti tutkittu. Aiemmissa tutkimuksissa on paneuduttu vähän itse opiskelijoiden kokemuksiin verkko-opiskelusta. Kuten totesin jo johdannossa sivulla 6, on tutkielmani ajankohtainen sekä tarkoituksenmukainen ja odotan löytäväni sanomalehdistä kootusta

empiirisestä aineistostani uudenlaisia, etenkin aikuisopiskelijoiden omia näkökulmia ja mielipiteitä tutkielmani aiheesta, ”Verkko- opiskelun vahvuudet ja vaikeudet aikuisopiskelussa”.

3 TUTKIMUSKYSYMYKSET SEKÄ TUTKIMUSMENETELMÄN, AINEISTON JA ANALYYSIN KUVAUS

Laadullisessa tutkimuksessa, johon myös tutkielmani lukeutuu, ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan kuvaamaan tai tulkitsemaan jotain ilmiötä tai ymmärtämään tiettyä toimintaa. Empiirisen aineiston tulee olla harkittua ja tarkoitukseen sopivaa eikä sattumanvaraista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98.)

Luvussa 2 esittämäni teoreettinen tausta luo pohjan tutkielmani teoriasidonnaiselle sisällönanalyysilleni sekä vastaa osittain tutkimuskysymyksiini, jotka esitän luvussa 3.1. Kysymysten esittämisen jälkeen kuvailen käyttämäni tutkimusmenetelmää, joka koostuu niistä tavoista ja käytännöistä, joilla aineistoa kootaan ja analysoidaan sekä kerron aineiston keruun vaiheista, analyysin tekovaiheista ja tutkielmani luotettavuudesta sekä eettisyydestä.

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseni ovat:

- A) Mitkä ovat verkko- opiskelun vahvuuksia ja vaikeuksia aikuisopiskelussa?
- B) Mitä verkko- opiskelun vaikeuksista ja vahvuuksista aikuisopiskelussa on kirjoitettu suomalaisissa päivittäin ilmestyvissä sanomalehdissä vuosina 1997-2019?

3.2 Laadullinen teoriasidonnainen sisällönanalyysi

Käytän tutkielmani analyysissä laadullista, kvalitatiivista teoriasidonnaista sisällönanalyysia, johon päädyin todettuani sen sopivan parhaiten keräämääni empiirisen aineiston analyysiin. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisissa tutkimuksissa, toteavat myös Tuomi ja Sarajärvi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103.)

Sisällönanalyysi on tekstianalyysia. Dokumenttien sisältöä pyritään kuvaamaan sanallisesti ja niitä analysoidaan systemaattisesti ja objektiivisesti, jotta tutkittavasta ilmiöstä voidaan muodostaa tiivistetty kuvaus. Valmista tekstimuotoista aineistoa tarkastellaan eritellen, tiivistetään ja etsitään sisällöllisiä yhteneväisyyksiä ja eroja. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105, Saaranen-Kauppisen ja Puusniekan 2006 mukaan; Tuomi & Sarajärvi 2018, 117, 119.) Sisällönanalyysit jaetaan aineistolähtöiseen, teorialähtöiseen ja teoriasidonnaiseen (teoriaohjaavaan) analyysiin (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108).

Koska puhdas aineistolähtöinen analyysi on ongelmallinen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109), päätin itse käyttää teoriasidonnaista sisällönanalyysia omassa tutkielmassani. Teoriasidonnaisessa tutkimuksessa aineiston analyysi ei suoraan perustu teoriaan, mutta kytkennät siihen ovat havaittavissa. Aineistosta tehdyille löydöksille ja niiden tulkinnoille etsitään teoriasta selityksiä tai vahvistusta. (Eskola 2001a, Saaranen-Kauppisen ja Puusniekan 2006 mukaan; Tuomi & Sarajärvi 2018, 109.)

Teoriasidonnaisessa analyysissä on kyse abduktiivisesta päättelystä, jolloin ajatteluprosessissa vaihtelevat aineistolähteisyys ja valmiit teoreettiset mallit. Näitä yhdistelemällä voi tuloksena syntyä jotain aivan uutta, vaikka lopputuloksessa korostuu joka tapauksessa teorian merkitys. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 110, 112, 114.)

Käytän teemoittelua analyysini apuna jäsentämällä ja pelkistämällä niin tutkimuksen teoreettisen taustan luomaa kirjallisuutta kuin myös empiiristä aineistoani. Teemoittelun avulla pilkon ja ryhmittelen aineistoa ja voin näin selvittää ilmiötä koskevia käsitteitä ja niiden suhteita sekä nostaa tutkimuskysymyksieni näkökulmista katsottuna olennaisen esiin (Laine 2010, Tuomin & Sarajärven 2018, 115 mukaan; Tuomi & Sarajärvi 2018, 105).

Analyysin tarkoituksena on saada tutkimuksen kannalta olennaista ja merkityksellistä tietoa tutkittavasta ilmiöstä, jonka pohjalta on mahdollista tehdä päätelmiä ja tulkintoja aiheeseen liittyen.

3.3 Aineistonkeruumenetelmä ja aineiston kuvaus

Empiirinen aineistoni koostuu joukkotiedotuksen dokumenteista kootusta tiedoista (Tuomi & Sarajärvi 2018, 96), eli artikkeleista, jotka ovat ilmestyneet suomalaisissa päivittäin ilmestyvissä sanomalehdissä (katso Liitteet, liite 1.). Empiirisen aineistoni keräys on ollut harkinnanvaraista ja tarkoituksenmukaista, eli aineistoni käsittää ainoastaan artikkeleita, jotka koskevat aikuisten verkko-opiskelua (Tuomi & Sarajärvi 2018, 97; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Aineistoni käsittää 51 kappaletta artikkeleita, jotka ovat ilmestyneet vuosina 1997-2019. Mukana on niin journalistien kirjoittamia artikkeleita ja blogeja kuin myös lukijoiden mielipidekirjoituksia.

Tein rajauksen tarkoituksenmukaisesti käsittämään viimeistä noin kahtakymmentä vuotta, jolloin sekä aikuisopiskelu että verkko- opiskelu ovat yleistyneet ja aiheesta on puhuttu maanlaajuisesti.

3.4 Teoriasidonnaisen analyysini tekovaiheet

Tein sanomalehdistä poimimistani artikkeleista taulukon (katso Liitteet, liite 2.), jossa ilmenee jokaisen artikkelin julkaisuvuosi, sanomalehti missä artikkeli on julkaistu sekä kirjoittajan ja artikkelin nimi.

Näistä artikkeleista - jotka koskevat aikuisten verkko- opiskelua – poimin kohdat, joissa kerrottiin verkko- opiskelun vahvuuksista ja vaikeuksista aikuisopiskelussa. Lajittelin aineistosta poimimani kohdat teemoittain sen perusteella mitä verkko- opiskelun vahvuuksista ja vaikeuksista kirjoitettiin. Löytämistäni vahvuuksista ja vaikeuksista tein taulukot (katso Liitteet, liite 3.), joissa näkyy mistä vahvuudesta tai vaikeudesta on kyse sekä missä artikkelissa ja monessako artikkelissa tietty teema lukumäärällisesti esiintyy. Lisäksi ryhmittelin esiintyneet teemat laajemmiksi kokonaisuuksiksi samoin kuin olin tehnyt tutkimuksen teoreettista taustaa selvittävässä kirjallisuuskatsauksessa luvussa 2.4. Analyysini ollessa teoriasidonnainen auttaa laajempien temaattisten

kokonaisuuksien luominen teorian ja empirian vertailua, johtopäätösten tekemistä ja tutkimuskysymyksiin vastaamista.

Tutkimukseni on laadullinen, mutta artikkeleissa esiintyneiden teemojen lukumäärällinen taulukointi (katso Liitteet, liite 3.) määrittää tutkimustuloksissa (luku 4) esittämieni teemojen järjestyksen. Tämä on tutkielmani kannalta tarkoituksenmukaista, koska laajemmat temaattiset kokonaisuudet ja niiden esittäminen määrällisessä järjestyksessä auttavat empiirisen aineiston ja teorian vertaamista tutkielmani johtopäätöksissä luvussa 5. Analyysini ollessa teoriasidonnainen on teoria ollut jatkuvasti läsnä analysoidessani empiiristä aineistoa.

3.5 Tutkielman luotettavuus ja eettisyys

Aineiston määrä on sekä lukumäärällisesti suuri että ajallisesti kestävä ja kattava sen ollessa koottu viimeisten kahden vuosikymmenen ajalta käymällä läpi 26 sanomalehteä. Aineisto on kerätty pääasiassa samoilta vuosilta kuin myös teoreettisen taustan luoma kirjallisuus ja aiemmat tutkimukset. Näin ollen teoria tukee ajallisesti ja yhteiskunnallisesti empiiristä aineistoa ja päinvastoin.

Tutkimuksessa ei ole toteutettu haastatteluita eikä kyselyitä. Aineiston koostuessa kaikille avoimista joukkotiedotuksen tuotteista ei aineiston keruussa, sen analyysissä ja tuloksissa tai johtopäätöksissä esiinny arkaluontoista tietoa, joka tuottaisi eettisiä ongelmia tutkielman aineistonkeruuvaiheessa, analyysissä tai tuloksissa.

4 EMPIIRISEN AINEISTON ANALYYSIN TULOKSET

Empiirisen aineistoni analyysi on tapahtunut huolellisen lukemisen, materiaalin järjestelyn ja jäsentämisen sekä pohdinnan kautta. Tarkastelin tutkimusongelmieni kannalta keskeisten seikkojen esiintymistä ja ilmentymistä aineistossa ja luokittelin aineiston eri aiheiden eli teemojen perusteella. Samalla tiivistin aineistoa ja kävin vuoropuhelua teorian, empirian ja oman ajatteluni kanssa. Analyysini ei ole aineiston kuvausta, vaan haluan löytää olennaisia ja keskeisiä asioita sekä jotain yleisempää kuin yksittäisiä vastauksia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Valitsin aineistoksi sanomalehtiartikkelit, koska tarkoitukseni oli saada näkökulmia verkko- opiskelun vahvuuksista ja vaikeuksilta etenkin aikuisopiskelijoilta eikä niinkään verkkokurssien opettajilta tai niiden laatijoilta, kuten teoreettisen taustan muodostavassa kirjallisuudessa. Kuitenkin myös empiirisessä aineistossa on vain osa opiskelijoiden omia kirjoituksia eli aineisto ei täysin anna haluamaani vastausta. Aineisto vastaa kuitenkin tutkimuskysymyksiini, eli mitä sanomalehdissä on kirjoitettu verkko- opiskelun vahvuuksista ja vaikeuksista aikuisopiskelussa.

4.1 Verkko- opiskelun vahvuuksia aikuisopiskelussa

TAULUKKO 2. Ajallinen ja paikallinen joustavuus

Ajallinen ja paikallinen joustavuus mahdollistavat työn ohessa opiskelun ja elinikäisen oppimisen		
Paikallinen riippumattomuus	1, 3, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 20, 23, 29, 30, 34, 35, 38, 44, 45, 47, 48, 51	21
Ajallinen riippumattomuus	1, 2, 3, 4, 14, 17, 20, 25, 29, 31, 32, 34, 35, 38, 39, 44, 45, 46, 47, 51	20
Joustavuus	2, 3, 5, 10, 14, 17, 22, 27, 32, 34, 47, 49	12
Sopii työn ohessa opiskeluun	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 25, 27, 28, 29, 31, 32, 36, 38, 39, 42, 44, 45, 46, 48, 49, 51	33
Itsensä kehittäminen, elinikäinen oppiminen	2, 4, 5, 6, 7, 14, 16, 20, 25, 31, 34, 38, 39, 42, 44, 46, 51	17

Kuten ylläolevasta taulukosta käy ilmi, aineistossa useimmin mainittuna verkko-opiskelun vahvuutena on sen ajallinen ja paikallinen riippumattomuus sekä mahdollisuus työn ohessa opiskeluun. Verkko- opiskelu mahdollistaa opiskelun silloin kun siihen on aikaa, ”kelloon ja kalenteriin katsomatta, missä vain ja milloin vain” (Teksti 47). Ajallinen ja paikallinen riippumattomuus internetin avulla on ”valtava mahdollisuus niille, jotka ovat liikkeessä” (Teksti 23).

Verkko- opiskelun ajallinen ja paikallinen riippumattomuus mahdollistaa työnteon ja opiskelun yhdistämisen sekä itsensä kehittämisen eli vastaa myös elinikäisen oppimisen vaatimusta.

Työtehtävät muuttuvat ja työura saattaa edetä, jolloin oma asiantuntijuus ja osaaminen tarvitsevat päivittämistä ja syventämistä. Teksti 7

Muutokset työelämässä eivät vähene, vaan päinvastoin. Siksi on tärkeää, että työn ohessa voi täydentää opintojaan tai opiskella kokonaan uuden ammatin. Teksti 16

Työelämästä on vaikea irtautua pitkäkestoiseen lähiopetuksena suoritettavaan opiskeluun, mutta verkko on oiva ja joustava väylä vastaamaan työelämän vaatimukseen jatkuvasta kehittämisestä ja itsensä kehittämisestä. Verkko- opiskelu soveltuu työn ohessa opiskeluun, koska opintoja on mahdollista suorittaa joustavasti. Monella aikuisopiskelijalla ei ole mahdollisuutta osallistua tavalliselle aikuislinjalle juuri kiireiden ja aikataulujen vuoksi, joten verkko mahdollistaa työn, perheen ja koulun yhdistämisen.

Verkossa voi opiskella asuinpaikasta riippumatta ja välimatkat eivät tuota ongelmia.

Aina ei tarvitse lähteä ajamaan Tampereelle pitkien matkojen takaa. Teksti 1

Opiskelijoita kursseilla onkin ympäri maata sekä ulkomailta ja verkkoa kehuttiin myös ympäristöystävällisenä opiskeluvaihtoehtona. Se mahdollistaa monialaisen opiskelun tarjonnan myös harvaan asutuilla alueilla, kuten pitkien välimatkojen Pohjois- Suomessa, ja vahvistaa näin ollen alueellista tasa-arvoa.

TAULUKKO 3. Tasa- arvoisuus ja tavoitettavuus

Tasa- arvoisuus ja tavoitettavuus		
Tasa-arvoista erilaisissa elämäntilanteissa	2, 3, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 17, 19, 29, 37, 38, 39, 40, 44, 45, 49, 51	19
Tasa-arvoisuus erilaisten ihmisten välillä (maahanmuuttajat, vammat), vähemmistöt	3, 8, 12, 17, 18, 37, 41, 45	8
Alueellinen tasa-arvo	3, 8, 12, 14, 17, 30, 37, 44, 45, 51	11
Ympäristöystävällistä	1, 11	2
Ehkäisee syrjäytymistä	8, 33, 37, 49	4

Toiseksi suurimpana verkko- opiskelun vahvuutena mainittiinkin sen mukanaan tuoma tasa-arvoisuus ja tavoitettavuus. Verkko mahdollistaa tasavertaisen tiedon kulun ja lisää saavutettavuutta tiedon saamisessa. Verkko saa vuorotyöläiset, yrittäjät, ammattiurheilijat ja perheelliset opiskelemaan sekä

antaa henkilöille mahdollisuuden opiskella ulkomailla uusissa asuinmaissa, kotona lasten kanssa ja myös laitoksissa. Liikuntaesteisille verkko- opiskelu tarjoaa mahdollisuuden tiedon hankintaan ja verkko palvelee hyvin myös kuuroja ja näkörajoitteisia.

Artikkeleissa esiintyi useaan otteeseen verkko- opiskelun mahdollisuus ottaa huomioon vähemmistöt ja estää syrjäytymistä, kun ”opiskelumahdollisuudet ovat yhä useampien pudokkaiden ulottuvilla” (Teksti 33). Osan kursseista sanottiin sopivan kaikille iästä ja pohjakoulutuksesta riippumatta ja verkko- opiskelu voi soveltua myös huonosti suomea osaaville maahanmuuttajille.

Tavoitteena on, että oppi on ensimmäistä kertaa kaikkien sellaisten käyttäjäryhmien saatavissa, jotka eivät eri syistä voi seurata tavallista korkeakoulussa annettavaa opetusta. Teksti 38

TAULUKKO 4. Yksilöllisyys ja joustavat suoritusmuodot

Yksilöllistä ja monipuolista opiskelua sekä joustavat suoritusmuodot		
yksilöllisyys	2, 12, 14, 17, 20, 34, 42, 49	8
Opiskelun tahdin valinta	2, 5, 10, 12, 14, 17, 20	7
Itsenäisyys	4, 17	2
Uusia koulutuksia, kansainvälisiä, koulutuksen monipuolisuus	2,5, 8, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 27, 35	12

Aineistossa kolmanneksi useimmin mainituksi vahvuudeksi nousivat verkko- opiskelun joustavat suoritusmuodot, yksilöllisten opintopolkujen mahdollisuus ja erilaisten tarpeiden huomioiminen. Verkossa ”saan valita itse opiskelujen tahdin ja sijainnin” (Teksti 17). Useat verkko- opinnot voi aloittaa milloin vain, osa kursseista on kaiken aikaa saatavilla ja verkossa voidaan tarjota mahdollisuutta suorittaa yksittäisiä opintojaksoja tai laajempia kokonaisuuksia eri koulutusaloilta. Verkko- opiskelun sanottiin olevan joustavaa ja monimuotoista sekä vaihtelevaa ja monipuolista.

Oppiainevalikoima on kattava ja joustavat suoritusmuodot mahdollistavat opiskelun omaan tahtiin Teksti 2

Vahvuuksissa mainittiin lisäksi verkon tarjoamat monipuoliset opetusmenetelmät ja oppilaitosten ulkopuolisten, yritysmaailmasta tulevien luennoitsijoiden positiivinen vaikutus.

Yksilöllisyyttä ja joustavuutta tuo verkkoon myös opettajan mahdollisuus keskustella kunkin oppilaansa kanssa erikseen ja tietää mitä he ovat omaksuneet. Yksilölliset opintopolut saattavat myös lyhentää opiskeluaikaa, joka johtaa rahalliseen säästöön sekä opiskelijan, oppilaitoksen että yhteiskunnan puolelta.

TAULUKKO 5. Rahallinen ja resurssien säästö

Rahallinen ja resurssien säästö		
Ilmaista, halpaa, resurssien säästö	8, 12, 17, 18, 23, 24, 27, 35	8

Resurssien, etenkin rahallisten resurssien säästö mainittiin useassa artikkelissa. Verkko- opiskelun sanottiin olevan ilmaista tai hinnat olivat edullisia. Lisäksi todettiin, että verkko- opiskelun mahdollistavia ilmaisia verkkopalveluita on olemassa. Verkko- opintojen sanottiin olevan halvempia toteuttaa kuin lähiopetus - se on edullinen vaihtoehto, jos ei ole varaa lisätä luokkahuoneita tai opettajia.

*Opettaja/oppilas- hyötysuhde muuttuu radikaalisti, ja kustannukset putoavat.
Teksti 23*

TAULUKKO 6. Vuorovaikutus ja yhteisöllisyys

Vuorovaikutus ja yhteisöllisyys		
Mahdollisuus vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyteen	1, 3, 6, 13, 14, 17, 37, 45, 47	9
Osallistujilla erilaiset taustat	6, 24, 26, 45	4
Ohjauskeskustelut verkossa, palaute opettajalta	1, 27, 34, 45	4

Artikkeleiden mukaan verkko antaa mahdollisuuden vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyys vahvistuu verkko- opiskelun ollessa vuorovaikutteista ja oppimisen tapahtuessa usein tiimissä. Vuorovaikutus on monipuolista ja monimuotoista, joka johtuu osittain osallistujien erilaisista taustoista ja mahdollisuudesta

opiskella eri alojen opiskelijoiden kanssa. Artikkeleissa puhuttiin yhteisöissä vallitsevasta erilaisuudesta rikkautena ja ryhmähengen sanottiin olevan hyvä opiskelijoiden välillä.

Vuorovaikutus tapahtuu verkossa keskusteluryhmissä ja oppimiskokemuksia voi jakaa samankaltaisten ihmisten kanssa. Myös vertaistukea sanottiin olevan tarjolla ja kavereita löytää, jos haluaa. Palautetta saa monipuolisesti eri foorumeilla ja opiskelija voi antaa palautetta helposti toisille opiskelijoille. Yhteisöllisyyden rakentaminen ja ylläpitäminen vaativat huomiota, mutta verkko yhteisöineen ja keskusteluryhmineen on monelle tärkeä sosiaalinen ulottuvuus.

Verkossa yhteisöllisyys vahvistuu muiden opiskelijoiden kanssa Teksti 1

Opettajat ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja molempien osapuolten mielestä on kätevää, kun ohjauskeskustelut toteutetaan verkossa. Verkossa opettaminen ja oppiminen on yksilöllisempää kuin isossa ryhmässä, siellä voidaan saavuttaa kohderyhmä tarkasti ja tehdä opiskelusta opiskelijälähtöistä. Opetustilanteet ovat aktivoivia ja opiskelijalla on aktiivinen rooli opittavan tiedon käsittelyssä ja oman oppimisen arvioinnissa. Verkko-opiskelun sanottiin sopivat sekä itsenäiseen työskentelyyn että ryhmätyöskentelyyn.

TAULUKKO 7. Verkko- opiskelu innostaa

Innostavaa ja rohkaisee uuden oppimiseen		
Innostavaa, kiinnostuksen herättäminen	1, 2, 5, 8, 42	5
Oppia teknologian käyttöä	27, 42	2

Verkko- opiskelua kehuttiin innostavaksi. Verkko- opiskelu voi tähdätä itsensä kehittämiseen ja yleissivistävien tietojen täydennykseen tai lisätietojen hankkimiseen. Verkossa on mahdollistaa myös täydentää puuttuvaa osaamista opintojen loppuvaiheessa. Verkko saattaa innostaa tietotekniikasta innostuneita nuoria opiskelemaan ammatin verkon välityksellä ja toisaalta se voi perehdyttää tietotekniikkaa tuntemattomat vanhemmat henkilöt digimaailmaan ja tietokoneen käyttöön.

Kurssi auttoi minua tehostamaan tietokoneella työskentelyä.

Teksti 27

Verkko- opiskelu mahdollistaa myös koulutukset, joita Suomessa ei tunneta. Opiskelu verkossa on maailmanlaajuista opiskelua, sen kautta voi tavoittaa suuret joukot, oppilaita on kaikkialta maailmasta ja verkko tarjoaa uusia innostavia opintopolkuja.

Kansainväliset yliopistot ovat tuoneet opetustaan verkkoon kaikkien saataville.

Teksti 8

TAULUKKO 8. Sisältöjen päivittämisen helppous

Sisältöjen päivittämisen helppous ja oppimisen tehokkuus		
Sisältöjä voidaan muuttaa helposti, uudistuva tarjonta	5, 42	2
Tiedonsaannin helppous	23, 37, 40	3
Syvempää oppimista, tehokasta	17, 34, 49	3

Muita artikkeleissa esiintyneitä verkko- opiskelun vahvuuksia ovat sisältöjen päivittämisen helppous, mahdollisuus kehittää työelämätaitoja kuten tiimi- ja verkostoitumistaitoja, kriittistä ajattelua ja luovuutta. Oppimisen todettiin olevan syvempää, kun joutuu ottamaan asioista itse selvää.

Verkossa on aikaa pohdiskella toisten kommentteja ja miettiä omia vastauksia.

Teksti 49

4.2 Verkko- opiskelun vaikeuksia aikuisopiskelussa

Verkko- opiskelu on mielestäni mukava opiskelumuoto, kunhan tehtävistä saa riittävästi palautetta ja opettaja on tarvittaessa tavoitettavissa. Teksti 7

TAULUKKO 9. Puutteellinen ohjaus ja vähäinen vuorovaikutus

Puutteellinen ohjaus ja vähäinen vuorovaikutus		
Yhteydenpito	50	1
Ei tavata suoraan opiskelutovereita	20, 47, 49	3
Opiskeluporukan puute, vähemmän sosiaalisuutta	17, 20, 47	3
Vuorovaikutus ohuempaa, etäisempää, vähemmän kokonaisvaltaista	13, 34, 46	3
Etäopiskelu ei sovi kaikille	11	1

Suurimpina verkko- opiskelun vaikeuksina koettiin puutteellinen ohjaus ja puuttuva tai vähäinen vuorovaikutus. Verkossa sosiaalisuus jää vähemmälle, yhteydenpito oppilaisiin on vaikeampaa, opiskelijat eivät tutustu opiskelutovereihinsa eikä kaveriporukkaa pääse syntymään. ”Tietotekniikka ja verkko- opiskelu eivät korvaa ihmiskontaktia” (Teksti 20) eikä mikään voi ”koskaan voittaa opetuksessa kaikkien fyysistä läsnäoloa samassa tilassa ja kaikkeen siihen liittyvää yhteisöllisyyttä” (Teksti 13). Artikkeleissa mainittiin tunteiden puuttuvan ja sosiaalisten suhteiden läheisyyden jäävän vähemmälle, jolloin myös vuorovaikutus jää ohuemmaksi, etäisemmäksi ja vähemmän kokonaisvaltaiseksi.

*Luennoilla ja yliopistolla roikkuminen kuuluu olennaisesti elämukseen.
Etäopiskelu ei sovi kaikille.* Teksti 11

TAULUKKO 10. Tekniset ongelmat

Tietotekniikan tekniset ongelmat		
Hidasta ja kokeellista	43	1
Tietokoneen puute	50	1
Yhteyksien hitaus	35	1
Tekniset ongelmat ääni-ja kuvayhteyksissä	13	1
Verkkoavustajien puute	35	1

Toiseksi suurimmaksi vaikeudeksi nousivat yleiset tekniset ongelmat, yhteyksien hitaus ja etenkin ongelmat reaaliaikaisissa ääni -ja kuvayhteyksissä. Vaikeuksia ja ongelmia verkko- opiskelussa lisäsivät verkkoavustajien puute ja tietoteknisten laitteiden puute.

TAULUKKO 11. Ajan hallinnan vaikeus

Ajan hallinta ja opiskelun vaatima työmäärä		
Työn, perheen ja opintojen yhteensovittaminen	28	1
Ajan hallinta	28	1
Työlästä	45, 49	2

Artikkeleissa todettiin myös, ettei verkko- opiskelu sovi kaikkien alojen tai ammattien oppimiseen ja sanottiin verkko- opiskelun vaativan runsaasti työtä. Verkko- opiskelun vaikeuksina mainittiin edelleen työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen ja ajan hallinta.

Kurssin käyminen oli joustavaa, mutta rankkaa työn ohessa. Teksti 27

TAULUKKO 12. Muita verkko- opiskelun vaikeuksia

Muita verkko- opiskelun vaikeuksia		
tenttipelko	50	1
Opetuksen huono järjestäminen	34, 35	1
Mennään hitaimman mukaan, ei yksilöllistä	27	1

Opiskelu verkossa ei ole myöskään täysin ajasta ja paikasta riippumatonta, koska useat verkkokurssit täytyy suorittaa tietyssä ajassa ja paikka on tietokoneen ääressä. Muina verkko- opiskelun vaikeuksina mainittiin yleinen tenttipelko ja turhautumista tuotti myös oppimisen tahdin hidastuminen, jos verkko- opiskelussa mennään hitaimman mukaan.

Kurssi sisälsi liikaa viestejä, joiden lukeminen vie liikaa aikaa. Teksti 35

4.3 Muita analyysissä ilmentyneitä merkityksellisiä huomioita

Verkkoympäristöt ovat kehittyneet vuorovaikutteisiksi.

Aiemmissa opinnoissani tekniset ratkaisut eivät olleet vielä niin kehittyneitä.
Teksti 3

Luetteloin artikkelit niiden julkaisuvuosien mukaan, joka selvensi aineistoa, mutta toi esille myös mielenkiintoisia havaintoja. Tämän tutkielman aiheena ei ole kuinka yleiset mielipiteet verkko- opiskelua kohtaan ovat muuttuneet ajan kuluessa, mutta analysoidessani aineistoa systemaattisesti ja seurattessani artikkeleiden julkaisuvuosia, huomioin, että verkko- opiskelun vaikeuksista on aiemmin kirjoitettu enemmän ja uudemmissa artikkeleissa ei vaikeuksia juuri mainita. Uudemmissa artikkeleissa mainitaan toistuvasti verkko- opiskelusta koituvan rahallista (ja muidenkin resurssien) säästöä ja keuhataan sen soveltuvuutta työn ohessa opiskeluun. lältään vanhemmissa artikkeleissa mainitaan etenkin verkko- opiskeluun liittyvät tekniset vaikeudet, huonot yhteydet ja puuttuvat laitteet sekä verkkokurssien suunnittelun vaikeus.

Suunnittelu on vaativaa työtä.

Teksti 45

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämä luku sisältää tutkielmani johtopäätökset, joissa pohdin empiirisen aineistoni analyysin tuloksia käymällä vuoropuhelua teorian, empirian ja oman ajatteluni kanssa. Tämän vuoropuhelun kautta vastaan asettamiini tutkimuskysymyksiini, pohdin missä määrin tulokset ovat yleistettävissä ja millaisia mahdollisuuksia tulokset antavat jatkotutkimukselle.

5.1 Mitkä ovat verkko- opiskelun vahvuuksia ja vaikeuksia aikuisopiskelussa? Mitä niistä on kirjoitettu suomalaisissa sanomalehdissä vuosina 1997-2019?

Luvussa 4 esitin systemaattisen empiirisen aineistoni analyysin ja sen tulokset. Analysoin aineistoa sen järjestämisen, teemoittelun ja laajempien temaattisten kokonaisuuksien luomisen kautta. Aineiston koostuessa päivittäin ilmestyvien sanomalehtien artikkeleista, jotka sisältävät myös mielipidekirjoituksia ja blogeja, täytyy aineiston tulkinnassa käyttää harkinta- ja päättelykykyä. En yleistäisi empiirisen aineistoni analyysin tuloksia, koska artikkeleiden kirjoittavat ovat voineet valita lukijaa tai itseään kiinnostavia teemoja, lyhentää haastatteluita tai valita teemoja, jotka ovat olleet julkisuudessa esillä. Näin ollen tulokset eivät luotettavasti kuvaa aikuisopiskelijan kokemia vaikeuksia ja vahvuuksia verkko-opiskelusta, eivätkä ole yleistettävissä.

Vaikka empiirisen aineistoni analyysin tulokset eivät ole yleistettävissä, antavat ne yhdessä teoreettisen taustan kanssa luotettavat vastaukset tutkimuskysymyksiini. Analysoimalla aineistoani ja vertaamalla sitä teoriaan löytyy aineistosta paljon samankaltaisuuksia teorian kanssa, jolloin empiria vahvistaa teoriaa ja päinvastoin. Tämä tukee päätöstäni käyttää tutkielmani sisällönanalyysissa teoriasidonnaista analyysia.

5.1.1 Verkko-opiskelun vahvuuksia aikuisopiskelussa

TAULUKKO 13. Verkko- opiskelun vahvuudet teoriassa ja empiriassa

Verkko- opiskelun vahvuudet	Teoria	Empiria
Ajallinen ja paikallinen joustavuus	1	1
Yksilöllisyys	2	3
Monipuolisuus	3	3
Ajantasaisuus, päivittämisen helppous	4	7
Vuorovaikutus	5	4
Syvällinen oppiminen	6	7
Tavoitteellisuus	7	1
Tiedon siirtäminen, sovellettavuus	8	1
Tasa- arvoisuus	9	2
Rahallinen ja resurssien säästö	Ei mainintaa	5
Innostavaa	Ei mainintaa	6

Taulukossa 13. näkyvät ne verkko- opiskelun vahvuudet, jotka esiintyivät teoriassa ja empiriassa. Numerot ilmoittavat, kuinka tärkeänä tai merkityksellisenä tietty vahvuus esiintyi empiriassa ja teoriassa. Numero 1 kertoo, että tätä teemaa/ aihetta painotettiin niin määrällisesti kuin myös tutkijan subjektiivisen tulkinnan mukaan eniten ja numerolla 9 olevaa vähiten. Teemat eivät ole suoraan verrattavissa, koska empiriassa käytettiin usein eri käsitteitä kuin teoriassa, mutta taulukko antaa kuitenkin kuvan teorian ja empirian välisistä yhtenäisyyksistä ja eroavaisuuksista.

Empiirisen aineiston suurimpana vahvuutena nousi esille verkko- opiskelun ajallinen ja paikallinen riippumattomuus, joka mahdollistaa työssäkäyvien opiskelun. Myös teoreettinen tausta mainitsee ajallisen ja paikallisen joustavuuden verkko- opiskelun suurimpana vahvuutena. Teoriassa mainittiin joustavuuden olevan myös yksilöllisen oppimisen mahdollistaja. Aineistossa samoin kuin teoriassa verkko- opiskelun vahvuuksina mainittiin verkko- opiskelun yksilöllisyys, joustavat suoritusmuodot ja oman opiskelun tahdin ja opiskelupolkujen valinta.

Aikuisopiskelijalle tiedon sovellettavuus ja siirtäminen omaan työhönsä on tärkeää, joten opiskelun tulee olla tavoitteellista ja päämäärätietoista. Teoreettisessa taustassa verkko- opiskelun vahvuutena mainittiinkin sen soveltuvuus niin konstruktivistiseen kuin myös merkityksellisen tiedon

oppimiseen opiskelun ollessa yksilöllistä ja itsenäistä. Empiirisessä aineistossa puhuttiin elinikäisestä oppimisesta ja itsensä kehittamisestä verkko- opiskelun vahvuutena. Teoriassa ja empiriassa mainittiin näin ollen, vaikkakin hieman eri käsitteillä, että aikuisopiskelija koki verkko- opiskelun antavan mahdollisuuden hänen työllistymisensä parantumiseen, uralla etenemiseen tai uuden ammatin oppimiseen.

Empiirisessä aineistossa kehuttiin verkko- opiskelua paljon sen mukanaan tuoman tasa-arvoisuuden ja tavoitettavuuden vuoksi. Myös teoreettisessa taustassa mainittiin tasa-arvo, mutta sen merkityksellisyyttä vahvuutena ei ollut painotettu yhtä paljon kuin empiirisessä aineistossa, jossa useassa artikkelissa esiintyy alueellinen tasa-arvo, tasa-arvo eri elämäntilanteissa tai erilaisten ihmisten välillä. Sekä empiirisessä aineistossa että teoriassa mainittiin verkko- opiskelun positiivinen vaikutus syrjäytymisen ehkäisyssä.

Vuorovaikutuksen mahdollisuus koettiin sekä empiirisessä aineistossa että teoriassa verkko- opiskelun yhtenä vahvuutena. Aikuisopiskelijat pitivät keskusteluista verkossa, kokivat verkon mahdollistavan yhteisön synnyn ja suhteensa ohjaajaansa olevan yksilöllisempi kuin lähiopetuksessa.

Edelleen verkko- opiskelun vahvuutena niin empiriassa kuin teoriassakin mainittiin sisältöjen päivittämisen ja tiedonsaannin helppous, oppimateriaalin- ja menetelmien monipuolisuus sekä ajantasaisuus.

Tutkimuskysymykseni ja tutkielmani kannalta kiinnostavampaa kuin edellä esitetyt yhtäläisyydet empirian ja teorian välillä ovat niiden eroavuudet. Empiirisessä aineistossa mainittiin rahallisten ja muiden resurssien säästö useassa artikkelissa, kun taas teoriassa ei mainintaa ollut lainkaan. Syynä tähän voi olla, että joukkotiedotuksessa on tarkoituskin mainita asioita, jotka ovat juuri päivän puheenaiheita, eikä mielipiteitä tarvitse välttämättä perustella luotettavilla tutkimustiedoilla. Toinen syy on luultavasti julkaisuvuosi. Suurin osa teoreettisen taustani kirjallisuudesta on vuosilta 2001-2004 kun taas artikkelit, joissa säästöistä puhutaan ovat vuosilta 2012-2018. Päättelen tästä, että viimeisten kymmenen vuoden aikana on julkaisuudessa alettu puhua säästöistä, jotka kohdistuvat opiskeluun yhä suuremmassa määrin.

5.1.2 Verkko-opiskelun vaikeuksia aikuisopiskelussa

TAULUKKO 14. Verkko- opiskelun vaikeudet teoriassa ja empiriassa

Verkko- opiskelun vaikeudet	Teoria	Empiria
Tietotekniset vaikeudet	1	2
Yhteyksien ja laitteiden kalleus sekä saatavuus	2	2
Vaikea oppimisalustat	3	Ei mainittu
Puutteellinen opetusmateriaali	4	Ei mainittu
Heikot tietotekniset ja etenkin kielelliset (englanti) valmiudet	5	Ei mainittu
Ajankäyttö	6	3
Vuorovaikutus	7	1
Puutteellinen ja ei- yksilöllinen tuki	8	1
Henkilökohtaiset ominaisuudet	Ei mainittu	1

Taulukossa 14. näkyvät verkko- opiskelun vaikeudet, jotka esiintyivät teoriassa ja/tai empiriassa. Samoin kuin taulukossa 13., joka kuvasi verkko- opiskelun vahvuuksia, myös tässä taulukossa 14. ilmoittavat numerot, kuinka tärkeänä tai merkityksellisenä tietty vaikeus esiintyi empiriassa ja teoriassa. Numero 1 kertoo, että tätä teemaa/ aihetta painotettiin niin määrällisesti kuin myös tutkijan subjektiivisen tulkinnan mukaan eniten ja numerolla 8 olevaa vähiten. Myöskään verkko- opiskelun vaikeuksina esiintyneet teemat eivät ole suoraan verrattavissa, koska empiriassa käytettiin usein eri käsitteitä kuin teoriassa. Kuitenkin taulukko 14. antaa hyvän kuvan teorian ja empirian välisistä yhtenäisyyksistä ja eroavaisuuksista.

Empiirisessä aineistossa löytyi huomattavan vähän mainintoja verkko- opiskelun vaikeuksista. Tämä johtuu joko kirjoittajien henkilökohtaisista mielipiteistä ja/tai kokemuksista tai voi myös olla, että sanomalehdissä ei julkaista mielellään artikkeleita, jotka kertovat vaikeuksista. Vai halutaanko verkko- opiskelusta antaa lukijoille todellisuutta parempi kuva?

Empiirisessä aineistossa suurimpana vaikeutena nousi esille verkko- opiskelussa koettu vähäinen vuorovaikutus ja ohjauksen puute. Tähän vaikuttavat suuressa määrin opiskelijoiden henkilökohtaiset ominaisuudet ja tottumukset, eli voidaan sanoa, että verkko- opiskelu ei sovi kaikille juuri kaveriporukan ja/tai suoran kasvokkain tapahtuvan vuorovaikutuksen puutteen

takia. Myös teoriassa mainittiin vaikeutena juuri verkko- opiskelun fyysinen etäisyys samoin kuin empiriassa esiintynyt käsite ”kasvottomuus”.

Teoreettisessa taustassa tietotekniset ongelmat mainittiin selvästi verkko- opiskelun suurimpana vaikeutena. Tietoteknisistä ongelmista kuten yhteyksien hitaudesta ja jopa laitteiden puutteesta kerrottiin myös muutamassa empiirisen aineiston artikkelissa. Empiirisen aineiston artikkelien järjestäminen julkaisuvuoden mukaan kertoo kuitenkin, että tekniset vaikeudet ovat huomattavasti vähentyneet viimeisten 15 vuoden aikana. Syy teoriassa useasti esitettyihin vaikeuksiin itse tietotekniikan, verkkoyhteyksien hitauden ja verkko- opiskelun hahmottamisen kanssa liittyy varmasti kirjallisuuden ikään. Suurin osa teorian kirjallisuudesta on vuosilta 2001-2004, jolloin teknisiä ongelmia esiintyi huomattavasti enemmän.

Teoriassa mainittiin huono kielitaito sekä heikot kirjalliset ja tietotekniset valmiudet verkko- opiskelun vaikeutena. Empiriassa ei näitä asioita mainittu lainkaan. Päättelen tästä, että tietyistä henkilökohtaisista ominaisuuksista tai puutteista ei joukkotiedotuksessa ehkä mielellään kerrota tai ne eivät ole artikkelin kirjoittajalle mielenkiintoisia aiheita.

Empiirisessä aineistossa samoin kuin teoriassa mainittiin vaikeuksina lisäksi oma elämäntilanne ja ajankäytön hallinta. Henkilökohtaisen tuen puute, ohjauksen vähyys ja huono opetuksen järjestäminen olivat muita niin empiriassa kuin myös teoriassa mainittuja verkko- opiskelun vaikeuksia.

5.2 Yhteenveto ja pohdinta

Etsiessäni ja rakentaessani vastauksia tutkimuskysymyksiini teorian ja empirian sekä oman ajatteluni ja pohdintani kautta havaitsin kuinka hyvin tutkielmani empiria ja teoria tukivat toisiaan. Verkko- opiskelun vaikeudet ja vahvuudet esiintyivät suurilta osin sekä empiriassa ja teoriassa, niiden merkityksellisyydessä oli pieniä eroja teorian ja empirian välillä ja osin käytettiin eri sanamuotoja ja/tai käsitteitä, mutta sisältö oli hyvin samankaltainen.

Mielenkiintoista tutkielmani tulosten ja tutkimuskysymyksieni kannalta on, että niin empiriassa kuin myös teoriassa useat teemat mainittiin sekä vahvuuksissa että vaikeuksissa kuten vuorovaikutus, henkilökohtainen palaute ja ohjaus. Muutamat mainitut asiat, kuten ajallinen vapaus, ovat vahvuuksia, mutta

jos ei osaa hallita omaa ajankäyttöään muuttuu ajallisen vapauden vahvuus vaikeudeksi. Samoin tietotekniikan ja verkon käyttö ovat vahvuuksia ja luovat mahdollisuuksia, mutta tietokonetta pitää osata käyttää ja verkkoyhteyksien tulee toimia, jotta ne eivät aiheuta vaikeuksia.

Näistä ilmenneistä asioista voi päätellä, että verkko- opiskelun vahvuudet ja vaikeudet aikuisopiskelijalle riippuvat etenkin hänen henkilökohtaisista ominaisuuksistaan, resursseistaan ja elämäntilanteestaan.

5.3 Jatkotutkimukset

Olennaista tuloksien, johtopäätösten ja tulkintojen tekemisessä on havaita niiden yhteys teoreettiseen taustaan ja aiempaan tutkimukseen.

Jyväskylän yliopisto 2010

Aiemmissa tutkimuksissa, joita tarkastelin luvussa 2.5, ei verkko- opiskelun vahvuuksia ja vaikeuksia aikuisopiskelussa ole käsitelty juurikaan aikuisopiskelijan näkökulmasta, vaan on keskitytty verkkokurssien suunnittelijoiden ja toteuttajien kokemuksiin ja näkemyksiin. Tutkimuksissa, joita tarkastelin, ei myöskään ole tutkittu, mitä joukkotiedotuksen dokumenteissa, sanomalehdissä, on kirjoitettu aiheesta.

Vaikkakaan empiirisestä aineistosta saamani tulokset eivät ole yleistettävissä, antavat ne silti tietoa siitä, miten aihetta on käsitelty sanomalehdissä, jotka antavat tietoa kansan yleisistä käsityksistä ja jotka saattavat myös muovata yleistä mielipidettä.

Sekä aiemmat tutkimukset että oman tutkielmani tulos vahvistavat käsitystäni siitä, että aihepiiri ”verkko- opiskelun vaikeudet ja vahvuudet aikuisopiskelussa” vaatii jatkotutkimusta, etenkin sen suosion ollessa jatkuvassa kasvussa työelämän vaatiessa työntekijöiltä heidän osaamisensa jatkuvaa päivittämistä.

Tutkielmani pohjalta minulla on kaksi aihetta, joiden jatkotutkimus olisi mielenkiintoista ja tarkoituksenmukaista. Ensiksi haluaisin tehdä etnografisen tutkimuksen, jossa seuraisin verkkokurssien aikuisopiskelijoita muutaman lukuvuoden ajan ja saisin tietoa siitä, miten heidän suhtautumisensa verkko- opiskeluun kehittyy ja muuttuu. Voitetaanko vaikeudet, kun verkko- opiskelu tulee tutuksi vai tuleeko eteen uusia haasteita ja jos, niin minkälaisia? Tähän

etnografiseen tutkimukseen liittyvät myös tutkielmani teoreettisessa taustassa kohdassa 2.4.1 esittämäni onnistuneen verkko- opiskelun edellytykset. Eli toisena tutkimuskysymyksenä etnografisessa tutkimuksessa voisi olla: mikä opiskelijoiden mielestä mahdollistaa onnistuneen verkko- opiskelun?

Toinen jatkotutkimuksen kohde nousi esiin empiirisen aineistoni analyysistä. Mielestäni oli tarkoituksenmukaista järjestää artikkelit niiden julkaisuvuoden mukaan, jotta pystyn havainnoimaan, kuinka paljon aihepiiri on esiintynyt mediassa eri vuosina. Vaikka tämä ei ollutkaan tämän tutkielmani tutkimuskysymyksenä, herätti aineiston järjestäminen julkaisuvuoden mukaan mielenkiintoni jatkotutkimukseen. Tämän jatkotutkimuksen aiheena olisi: ovatko verkko- opiskelun vahvuudet ja vaikeudet aikuisopiskelussa muuttuneet viimeisten kahden vuosikymmenen aikana ja jos niin miten?

6 LÄHTEET

- Front, T. 2003. Itseohjautuvuus ja oppijan autonomia elämänlaajuisen oppimisen haasteena. Teoksessa: Pekka Sallila (toim.), Elämänlaajuinen oppiminen ja aikuiskasvatus. Aikuiskasvatuksen 44. Vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Vantaa: Kansanvalistuseura, 125-151.
- Haasio, A. 2001. Tietoverkot opetuksen apuvälineinä. Teoksessa A. Haasio & J. Piukkula (toim.), Oppiminen verkossa. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy, 9-22.
- Hakkarainen, K. 2001. Aikuisen oppiminen verkossa. Teoksessa: P. Sallila & P. Kalli (toim.), Verkot ja Teknologia Aikuisopiskelun Tukena. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 16-52.
- Ihanainen, P. 2002. Aikuisopettaja ja verkko-opiskelun vaatimukset. Teoksessa P. Sallila & A. Malinen (toim.) Opettajuus muutoksessa. Aikuiskasvatuksen 43. vuosikirja. Helsinki: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura, 152-186.
- Immonen, J. 2000. Kirjeopetuksesta verkko-opiskeluun – Etäopetuksen neljä suku- polvea. Teoksessa J. Matikainen & J. Manninen (toim.), Aikuiskoulutus Verkossa – Verkkopohjaisten Oppimisympäristöjen Teoriaa ja Käytäntöä. Oppimateriaaleja 93. Tampere: Tammer-Paino, 15–28.
- Jauhiainen, A., Tuomisto, H. & Alho-Malmelin, M. 2003. Aikuisopiskelun monet merkitykset muutosten yhteiskunnassa. Avoimen yliopiston opiskelija 2000-luvun alussa. Teoksessa: Pekka Sallila (toim.), Elämänlaajuinen oppiminen ja aikuiskasvatus. Aikuiskasvatuksen 44. Vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Vantaa: Kansanvalistuseura, 169-193.

- Jäminki, S. 2008. Ohjaus- ja opiskeluprosessit samanaikaisessa ja eriaikaisessa verkkoympäristössä. Etnografinen tutkimusmatka verkkotutkinnon maailmaan. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.
- Kiviniemi, K. 2001. Autonomian ja ohjauksen suhde verkko- opetuksessa. Teoksessa: P. Sallila & P. Kalli (toim.), Verkot ja Teknologia Aikuisopiskelun Tukena. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 74-97.
- Korhonen, V. 2003. Oppijana verkossa -Aikuisopiskelijan oppimiseen suuntautuminen ja oppimiskokemukset verkkopohjaisessa oppimisympäristössä. Tampere: Tampere University Press.
<http://urn.fi/urn:isbn:951-44-5658-0>. viitattu 17.09.2019.
- Korhonen, V. 2004. Aikuisopiskelijana verkossa – orientaatiot oppimiseen ja asiantuntijuuden rakentaminen verkko-opiskelussa. Teoksessa V. Korhonen (toim.) Verkko-opetus ja yliopistopedagogiikka. Tampere: Tampere University Press, 155 – 180.
- Korhonen, V. & Pantzar E. 2004. Verkko – opetuksen ja vuorovaikutuksen erityispiirteitä tunnistamassa. Teoksessa V. Korhonen (toim.) Verkko-opetus ja yliopistopedagogiikka. Tampere: Tampere University Press, 17-45.
- Korkeakivi, R. 2014. Aikuiskasvatus avaa mahdollisuuksia. Julkaisussa: Opettaja, Opetusalan ammattijärjestö OAJ: 45, 18-20. www.opettaja.fi viitattu 2.10.2019.
- Kähkönen, E. & Karjalainen, K. 2004. Verkkokurssin tekijän valinnat ja suotuisat oppimisen edellytykset. Teoksessa E. Kähkönen (toim.) Verkko- oppimisen vakiintuessa. Näkökulmia ja arvioita mielekkyydestä, rahasta ja strategioista. Tutkimusraportti. Joensuu: Joensuun yliopistopaino, 161-218.
- Laaksonen, Inkeri 2016. Avaimia huomiseen? Aikuisopettajien käsityksiä ilmiöstä opettajuus ja teknologia. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
<http://tampub.uta.fi/handle/10024/99929> viitattu 6.10.2019.
- Manninen, J. 2001. Verkko aikuisen oppimisympäristönä. Teoksessa: P. Sallila & P. Kalli (toim.), Verkot ja Teknologia Aikuisopiskelun Tukena. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja

Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 53- 73.

- Manninen, J. & Pesonen, S. 2000. Aikuisdidaktiset lähestymistavat – Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen suunnittelun taustaa. Teoksessa J. Matikainen & J. Manninen (toim.), Aikuiskoulutus Verkossa – Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöä. Oppimateriaaleja 93. Tampere: Tammer-Paino, 63-79.
- Mannisenmäki, E. 2001. Oppija verkossa – yksin ja yhdessä. Teoksessa J. Matikainen & J. Manninen (toim.), Aikuiskoulutus Verkossa – Verkkopohjaisten Oppimisympäristöjen Teoriaa ja Käytäntöä. Oppimateriaaleja 93. Tampere: Tammer-Paino, 109- 120.
- Martikanen- Florath, U. 2001. YLE ja oppiminen – kohti vuorovaikutteisia oppimisympäristöjä. Teoksessa: P. Sallila & P. Kalli (toim.), Verkot ja Teknologia Aikuisopiskelun Tukena. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 177-194.
- Matikainen, J. & Manninen, J. 2001. Johdanto. Teoksessa J. Matikainen & J. Manninen (toim.), Aikuiskoulutus Verkossa – Verkkopohjaisten Oppimisympäristöjen Teoriaa ja Käytäntöä. Oppimateriaaleja 93. Tampere: Tammer-Paino, 7-11.
- Mäkelä, L. 2010. Verkkokurssi opetuksen ja oppimisen kompleksisena toimintatilana. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/66570> viitattu 2.10.2019.
- Nevgi, A. & Tirri, K. 2003. Hyvää verkko-opetusta etsimässä. Oppimista edistävät ja estävät tekijät verkko-oppimisympäristöissä – opiskelijoiden kokemukset ja opettajien arviot. Kasvatusalan tutkimuksia 15. Suomen kasvatustieteellinen seura. Turku: Painosalama.
- Nevgi, A. & Tirri, K. 2001. Oppimista edistävät ja estävät tekijät verkko-opiskelussa. Teoksessa: P. Sallila & P. Kalli (toim.), Verkot ja Teknologia Aikuisopiskelun Tukena. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 117-151.
- Nevgi, A. 2000. Yksin vai yhdessä. Opiskelijoiden kokemuksia verkkokursseilta. Teoksessa J. Matikainen & J. Manninen (toim.), Aikuiskoulutus Verkossa –

- Verkkopohjaisten Oppimisympäristöjen Teoriaa ja Käytäntöä. Oppimateriaaleja 93. Tampere: Tammer-Paino, 183-198.
- Pantzar E. 2004. Oppimisympäristö verkkona – verkko oppimisympäristönä. Teoksessa V. Korhonen (toim.) Verkko-opetus ja yliopistopedagogiikka. Tampere: Tampere University Press, 49 - 68.
- Pirttimäki, S. 2004. Yliopisto-opettajien verkko-opetuksessa kohtaamat pedagogiset haasteet. Teoksessa E. Kähkönen (toim.) Verkko- oppimisen vakiintuessa. Näkökulmia ja arvioita mielekkyydestä, rahasta ja strategioista. Tutkimusraportti. Joensuu: Joensuun yliopistopaino, 9-75.
- Rogers, J. 2004. Aikuisoppiminen. Tampere: Tammer-Paino.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – menetelmäopetuksen tietovaranto [Verkkajulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja].
<https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/> Viitattu 6.10.2019.
- Sallila, P. 2002. Johdannoksi. Teoksessa P. Sallila & A. Malinen (toim.) Opettajuus muutoksessa. Aikuiskasvatuksen 43. vuosikirja. Helsinki: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura, 7- 14.
- Silkelä, R. 2004. Opiskelun ja oppimisen mielekkyys verkkokurssilla. Teoksessa E. Kähkönen (toim.) Verkko- oppimisen vakiintuessa. Näkökulmia ja arvioita mielekkyydestä, rahasta ja strategioista. Tutkimusraportti. Joensuu: Joensuun yliopistopaino, 77-106.
- Tirronen, H. 2001. Verkot ja pedagogiikka. Teoksessa A. Haasio & J. Piukkula (toim.), Oppiminen verkossa. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy, 63-88.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Vaherva, T. 2002. Opettajuuden muotoutuminen aikuiskasvatuksen perinteessä. Teoksessa P. Sallila & A. Malinen (toim.) Opettajuus muutoksessa. Aikuiskasvatuksen 43. vuosikirja. Helsinki: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura, 264- 277.
- Verkkolähde, tutkimuksen toteuttaminen.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi/tutkimuksen-toteuttaminen> viitattu 3.12.2019.

7 LIITTEET

liite 1.

Suomalaiset ja suomenkieliset 7 päivää viikossa ilmestyvät sanomalehdet

- Aamulehti
- Aamuposti
- Etelä- Saimaa
- Etelä- Suomen Sanomat
- Forssan lehti
- Helsingin Sanomat
- Hämeen Sanomat
- Iisalmen Sanomat
- Ilkka
- Itä- Savo
- Kainuun Sanomat
- Kaleva
- Karjalainen
- Keskipohjanmaa
- Keski-suomalainen
- Keski- Uusimaa
- Kouvola Sanomat
- Kymen Sanomat
- Lapin Kansa
- Länsi- Savo
- Länsi- Suomi
- Pohjalainen
- Satakunnan Kansa

- Salon Seudun Sanomat
- Savon Sanomat
- Turun Sanomat

MediaAuditFinland. <http://mediaauditfinland.fi/levikit/tilastot/> haettu 9.12.2019

liite 2.

Empiirisen aineistoni artikkelit

Tekstin numero	Julkaisu-vuosi	Sanomalehti	Artikkelin kirjoittaja	Artikkelin otsikko
Teksti 1	2019	Aamulehti	Kankaanpää n opisto	Välimatkat eivät enää ole este opiskelulle – verkkopedagogiikka mahdollistaa opiskelun kotipaikkakunnalla
Teksti 2	2019	Aamulehti	Mattila, M.	Uuden oppiminen on sivistysjohtajalle hyvän mielen lähde – Lue Nina Lehtisen vinkit aikuisopiskeluun ja ajanhallintaan, jossa työn ja opiskelun lisäksi aikaa jää muuhunkin elämään
Teksti 3	2019	Kaleva	Kivilompolo, P.	Opiskelu työn ohella
Teksti 4	2019	Keskipohjanm aa	Järvelä, M.	Päivän henkilö: Kokkolalainen Silpa Kinnunen opiskelee työn ohessa tradenomiksi – «Muutama vuosi sujuu vähän tiukemmallaakin ajankäytöllä».
Teksti 5	2019	Kouvola n sanomat	Latvanen, M.	Xamkin avoin ammattikorkeakoulu on Suomen suurin jo toista vuotta peräkkäin.
Teksti 6	2019	Turun sanomat	Scheinin, M & Soini, J.	Digitalisaatio mahdollistaa opiskelijan monipuolisen osaamisen.
Teksti 7	2018	Keskipohjanm aa	Store, M.	Juha Ojalakin sen todistaa: Osaamisen päivittäminen kannattaa määräjoi n
Teksti 8	2018	Helsingin sanomat	Huovio, I.	Verkko on pullollaan erilaista opetusta

Teksti 9	2018	Helsingin sanomat	Lerkkanen, J.	Avoimet korkeakouluopinnot ovat kaikkien ulottuvilla.
Teksti 10	2018	Helsingin sanomat	Vainio, A.	Otto Huhtanen, 18, elää jalkapallounelmaansa Valioliiga- seurassa ja käy samalla etäopiskelijana suomalaista lukiota: ”Vain pleikkarin jouduin ostamaan itse”
Teksti 11	2018	Kaleva	Pitkänen, H.	Pitkien etäisyyksien maa, tuhoa etäisyydet
Teksti 12	2018	Karjalainen	Karelia ammattikoulu	Osaatko opiskella verkossa? Näillä vinkeillä onnistut.
Teksti 13	2018	Turun sanomat	Kinos, S. & Kouki, M.	Oppiminen verkkoympäristössä pohjautuu vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyteen.
Teksti 14	2017	Helsingin sanomat	Tiainen, A.	Pohjois- Savossa voi suorittaa kokonaisen korkeakoulututkinnon tapaamatta koskaan opettajia ja opiskelutovereita – ”En olisi hakenut, jos olisi ollut lähiovetusta”
Teksti 15	2017	Kaleva	STT	Helsingin yliopisto uusii koulutusohjelmiaan – hakukohteet vähenevät
Teksti 16	2016	Helsingin sanomat	Murto, R.	Kaksi uutta tutkintoa töiden ja perheen ohessa – ”Ikinä ei tunnu, etten jaksaisi”
Teksti 17	2016	Helsingin sanomat	Tuomivaara, R.	Nettilukio on työssä käyvien valinta – Micke Kontinen hankkii valkolakin vuodessa
Teksti 18	2015	Helsingin Sanomat	Malmi, J.	Maahanmuuttajien suomen etäopiskelua edistettävä
Teksti 19	2015	Länsi- Suomi	Setänen, E.	Koskinen sai opiskelunsa valmiiksi-

				toiveissa työura urheilun parissa.
Teksti 20	2014	Helsingin Sanomat	Pernu, I.	Tulevaisuuden koulussa pitää yhä olla paikallaan.
Teksti 21	2014	Helsingin Sanomat	Pölkki, M.	Opiskelijat luottavat suomalaiseen opetukseen.
Teksti 22	2014	Savon sanomat	Grasten, H.	Aikuiset ryntäävät koulun penkille.
Teksti 23	2012	Helsingin Sanomat	Apunen, M.	Maalaisyliopisto loppu
Teksti 24	2012	Helsingin Sanomat	Hautamäki, T.	Harvard kotonani
Teksti 25	2012	Helsingin Sanomat	Hiekkakallio, J.	Haave sisustusyriyuksestä
Teksti 26	2012	Helsingin Sanomat	Kuusik, I.	Aivotyötä juoksulenkeille
Teksti 27	2012	Helsingin Sanomat	Niinimäki, J.	Lisäoppia sävellykseen
Teksti 28	2010	Helsingin sanomat	Sankelo, M.	Ammattikorkeakouluje n ylemmät amk- tutkinnot ovat yhä tarpeen
Teksti 29	2010	Kaleva	Akimo, M.	Luennot suoraan kotiin.
Teksti 30	2010	Kaleva	Sankala, K.	Lennonopetus siirtyy verkkoon
Teksti 31	2007	Kaleva	Kaikkonen, S.	Etäopiskelu on mukavaa
Teksti 32	2006	Helsingin sanomat	Nenonen, S.	Opettajaksi kotona internetin ja yön tuntien turvin
Teksti 33	2004	Helsingin sanomat	Salomaa, M.	Aikuislukio yhä useampien ulottuvilla.
Teksti 34	2004	Kaleva	Ervasti, A.	Verkko-opiskelu inspiroi ja motivoi.
Teksti 35	2003	Helsingin sanomat	MIT- edu	MIT jakaa maailmalle etäoppejansa
Teksti 36	2002	Helsingin sanomat	Yli- Korvero, K.	Tuhansien koulutusohjelma
Teksti 37	2001	Helsingin sanomat	Isohella, A.- R.	Elokuvaoppi tuli verkkoon
Teksti 38	2001	Helsingin sanomat	Pakkanen, S.	Virtuaalinen lukio aloitti toimintansa Vantaalla
Teksti 39	2001	Helsingin sanomat	Pakkanen, S.	Lapsi nukkumaan ja äiti nettilukioon.

Teksti 40	2001	Helsingin sanomat	Pöppönen, H.	Digitaalinen kuilu erottaa rikkaat ja köyhät
Teksti 41	2000	Helsingin sanomat	Fränti, M.	Viitottu viesti.
Teksti 42	2000	Helsingin sanomat	Pihlaja, J.	Kuljettajille palveluoppia tietoverkosta
Teksti 43	2000	Helsingin sanomat	Porvali, P.	Tunti päivässä oppimiseen
Teksti 44	2000	Helsingin sanomat	Saavalainen, H.	Etälukiot laajenevat vauhdilla Uudellemaalle
Teksti 45	1999	Helsingin sanomat	Korhonen, J.	Opin tiellä verkossa
Teksti 46	1999	Helsingin sanomat	Siukonen, T.	Uudet koululait vapauttavat lukio- opetuksen
Teksti 47	1999	Helsingin sanomat	Tukia, A.	Ensimmäinen etäylioppilas
Teksti 48	1998	Helsingin sanomat	Saarelainen, A.	Pitäjänmäessä alkaa tietoliikenne- palvelujen Piimäki- hanke.
Teksti 49	1998	Helsingin sanomat	Soikkeli, T.	Avoin verkkoyliopisto muuttaa opiskelutapoja.
Teksti 50	1998	Helsingin sanomat	Tulonen, H.	Aikuisetäopiskelijat pelkäävät mennä tenttiin.
Teksti 51	1997	Helsingin sanomat	Stenbäck	Etälukiot aloittavat ensi syksynä. Opetushallitus, Yleisradio ja koulut yhteistyöhön EU- avustuksin

Edellä olevassa taulukossa luettelen empiirisen aineistoni artikkelit. Olen järjestänyt ne artikkelin julkaisuvuoden, sanomalehden ja artikkelin kirjoittajan mukaan. Muutamat artikkelit olivat ilmestyneet useissa eri sanomalehdissä kustantajan ollessa sama. Tässä tapauksessa olen ilmoittanut artikkelin sen lehden mukaan, jossa näin artikkelin ensimmäistä kertaa.

liite 3.

Verkko- opiskelun vahvuudet

Mitä vahvuuksia mainittiin	Lähdetekstien numerot	Kuinka useassa tekstissä mainittiin
Ajallinen ja paikallinen joustavuus mahdollistavat työn ohessa opiskelun ja elinikäisen oppimisen		
Paikallinen riippumattomuus	1, 3, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 20, 23, 29,30, 34, 35, 38, 44, 45, 47, 48, 51	21
Ajallinen riippumattomuus	1,2, 3, 4, 14, 17, 20, 25, 29, 31, 32, 34, 35, 38, 39, 44, 45, 46, 47, 51	20
Joustavuus	2, 3, 5, 10, 14, 17, 22, 27, 32, 34, 47, 49	12
Sopii työn ohessa opiskeluun	1,2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 25, 27, 28, 29, 31, 32, 36, 38, 39, 42, 44, 45, 46, 48, 49, 51	33
Itsensä kehittäminen, elinikäinen oppiminen	2, 4, 5, 6, 7, 14, 16, 20, 25, 31, 34, 38, 39, 42, 44, 46, 51	17
Tasa- arvoisuus ja tavoitettavuus		
Tasa-arvoista erilaisissa elämäntilanteissa	2, 3, 6, 8, 10, 12, 14, 16,17, 19, 29, 37, 38, 39, 40, 44, 45, 49, 51	19
Tasa-arvoisuus erilaisten ihmisten välillä (maahanmuuttajat, vammat), vähemmistöt	3, 8, 12, 17, 18, 37, 41, 45	8
Alueellinen tasa-arvo	3, 8, 12, 14, 17,30, 37, 44, 45, 51	11
Ympäristöystävällistä	1, 11	2

Ehkäisee syrjäytymistä	8, 33, 37, 49	4
Yksilöllistä ja monipuolista opiskelua sekä joustavat suoritusmuodot		
yksilöllisyys	2, 12, 14, 17, 20, 34, 42, 49	8
Opiskelun tahdin valinta	2, 5, 10, 12, 14, 17, 20	7
Itsenäisyys	4, 17	2
Uusia koulutuksia, kansainvälisiä, koulutuksen monipuolisuus	2, 5, 8, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 27, 35	12
Rahallinen ja resurssien säästö		
Ilmaista, halpaa, resurssien säästö	8, 12, 17, 18, 23, 24, 27, 35	8
Vuorovaikutus ja yhteisöllisyys		
Mahdollisuus vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyteen	1, 3, 6, 13, 14, 17, 37, 45, 47	9
Osallistujilla erilaiset taustat	6, 24, 26, 45	4
Ohjauskeskustelut verkossa, palaute opettajalta	1, 27, 34, 45	4
Innostavaa ja rohkaisee uuden oppimiseen		
Innostavaa, kiinnostuksen herättäminen	1, 2, 5, 8, 42	5
Oppia teknologian käyttöä	27, 42	2
Sisältöjen päivittämisen helppous ja oppimisen tehokkuus		
Sisältöjä voidaan muuttaa helposti, uudistuva tarjonta	5, 42	2
Tiedonsaannin helppous	23, 37, 40	3
Syvempää oppimista, tehokasta	17, 34, 49	3

Verkko- opiskelun vaikeudet

Mitä vaikeuksia mainittiin	Lähdetekstien numerot	Kuinka useassa tekstissä mainittiin
Puutteellinen ohjaus ja vähäinen vuorovaikutus		
Yhteydenpito	50	1
Ei tavata suoraan opiskelutovereita	20, 47, 49	3
Opiskeluporukan puute, vähemmän sosiaalisuutta	17, 20, 47	3
Vuorovaikutus ohuempaa, etäisempää, vähemmän kokonaisvaltaista	13, 34, 46	3
Etäopiskelu ei sovi kaikille	11	1
Tietotekniikan tekniset ongelmat		
Hidasta ja kokeellista	43	1
Tietokoneen puute	50	1
Yhteyksien hitaus	35	1
Tekniset ongelmat ääni-ja kuvayhteyksissä	13	1
Verkkoavustajien puute	35	1
Ajan hallinta ja opiskelun vaatima työmäärä		
Työn, perheen ja opintojen yhteensovittaminen	28	1
Ajan hallinta	28	1
Työlästä	45, 49	2
Muita verkko- opiskelun vaikeuksia		
tenttipelko	50	1
Opetuksen huono järjestäminen	34	1
Mennään hitaimman mukaan, ei yksilöllistä	27	1

liite 4.

Empiirisen aineiston lähteet:

Akimo, M. 2010. Luennot suoraan kotiin.
<https://www.kaleva.fi/teemat/opiskelu/luennot-suoraan-kotiin/186080/>. Haettu 6.11.2019.

Apunen, M. 2012. Maalaisyliopisto loppu. <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000002577941.html>. Haettu 16.11.2019.

Ervasti, A. 2004. Verkko-opiskelu inspiroi ja motivoi.
<https://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/verkko-opiskelu-inspiroi-ja-motivoi/344540/>. Haettu 6.11.2019.

Fränti, M. 2000. Viitottu viesti. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003860917.html>. Haettu 17.11.2019.

Grasten, H. 2014. Aikuiset ryntäävät koulun penkille.
<https://www.savonsanomat.fi/kotimaa/Aikuiset-ryntäävät-koulun-penkille/505629>. haettu 12.11.2019.

Hautamäki, T. 2012. Harvard kotonani. <https://www.hs.fi/ura/art-2000002600193.html>. Haettu 16.11.2019.

Hiekkakallio, J. Haave sisustusyrityksestä. <https://www.hs.fi/ura/art-2000002600095.html>. Haettu 16.11.2019.

Huovio, I. 2018. Verkko on pullollaan erilaista opetusta.
<https://www.hs.fi/paivanlehti/05082018/art-2000005780131.html>. Haettu 16.11.2019.

Isohella, A.-R. 2001. Elokuvaoppi tuli verkkoon. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000003950623.html>. Haettu 17.11. 2019.

Järvelä, M. 2019. Päivän henkilö: Kokkolalainen Silpa Kinnunen opiskelee työn ohessa tradenomiksi – «Muutama vuosi sujuu vähän tiukemmallakin ajankäytöllä».
<https://www.keskipohjanmaa.fi/uutinen/567499?hash=8d3cfee7c5dc1eb635b986219ddd0fcaffa45b9369eba4478e9de3e76efaa6f0>. Haettu 11.11.2019.

Kaikkonen, S. 2007. Etäopiskelu on mukavaa.
<https://www.kaleva.fi/kylat/kylajutut-lukijoilta/etaopiskelu-on-mukavaa/4815/>. Haettu 12.11.2019.

Kankaanpään opisto. 2019. Välimatkat eivät enää ole este opiskelulle – verkkopedagogiikka mahdollistaa opiskelun kotipaikkakunnalla.
<https://www.aamulehti.fi/a/nsedi00127052?c=1537257657039>. Haettu 3.11.2019.

Karelia- ammattikorkeakoulu, Kaupallinen yhteistyö. 2018. Osaatko opiskella verkossa? Näillä vinkeillä onnistut.

<https://www.karjalainen.fi/kaupallinen/item/169882>. Haettu 11.11.2019.

Kinos, S & Kouki, M. 2018. Oppiminen verkkoympäristössä pohjautuu vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyteen.

<https://www.ts.fi/mielipiteet/aliot/4421269/Oppiminen+verkkoymparistossa+pohjautuu+vuorovaikutukseen+ja+yhteisollisyyteen>. Haettu 7.11.2019.

Kivilompolo, P. 2019. Opiskelu työn ohella. <https://blogit.kaleva.fi/taidon-aani/opiskelu-tyon-ohella> Haettu 6.11.2019

Korhonen, J. 1999. Opin tiellä verkossa. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003819676.html>. Haettu 16.11.2019.

Kuusik, I. Aivotyötä juoksulenkeille. <https://www.hs.fi/ura/art-2000002600100.html>. Haettu 16.11.2019.

Latvanen, M. 2019. Xamkin avoin ammattikorkeakoulu on Suomen suurin jo toista vuotta peräkkäin. <https://kouvolansanomat.fi/uutiset/lahella/eb5698db-db3f-4e4b-b728-b4600f62c53b>. Haettu 11.11.2019.

Lerkkanen, J. 2018. Avoimet korkeakouluopinnot ovat kaikkien ulottuvilla. <https://www.hs.fi/paivanlehti/02102018/art-2000005848295.html>. Haettu 17.11.2019.

Malmi, J. 2015. Maahanmuuttajien suomen etäopiskelua edistettävä. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000002872279.html>. Haettu 17.11.2019.

Mattila, M. 2019. Uuden oppiminen on sivistysjohtajalle hyvän mielen lähde – Lue Nina Lehtisen vinkit aikuisopiskeluun ja ajanhallintaan, jossa työn ja opiskelun lisäksi aikaa jää muuhunkin elämään. <https://www.aamulehti.fi/a/nsedi00124980>. Haettu 13.11.2019.

Mit- Edu 2003. MIT jakaa maailmalle etäoppejansa. <https://www.hs.fi/tiede/art-2000004172818.html>. Haettu 17.11.2019.

Murto, R. 2016. Kaksi uutta tutkintoa töiden ja perheen ohessa – ”Ikinä ei tunnu, etten jaksaisi” <https://www.hs.fi/ura/art-2000002889527.html>. Haettu 16.11.2019.

Nenonen, S. 2006. Opettajaksi kotona internetin ja yön tuntien turvin. <https://www.hs.fi/i ihmiset/art-2000004436879.html>. Haettu 16.11.2019.

Niinimäki, J. 2012. Lisäoppia sävellykseen. <https://www.hs.fi/ura/art-2000002600137.html>. Haettu 16.11.2019.

Pakkanen, S. 2001. Virtuaalinen lukio aloitti toimintansa Vantaalla. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000003990876.html>. Haettu 16.11.2019.

- Pakkanen, S. 2001. Lapsi nukkumaan ja äiti nettilukioon.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000003990877.html>. Haettu 17.11.2019.
- Pernu, I. 2014. Tulevaisuuden koulussa pitää yhä olla paikallaan.
<https://www.hs.fi/nyt/art-2000002705358.html>. Haettu 16.11.2019.
- Pihlaja, J. 2000. Kuljettajille palveluoppia tietoverkosta.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003915907.html>. Haettu 16.11.2019.
- Pitkänen, H. 2018. Pitkien etäisyyksien maa, tuhoa etäisyydet!
<https://blogit.kaleva.fi/opiskelijan-aani/pitkien-etaisyysien-maa-tuhoa-etaisyysien>. Haettu 12.11.2019.
- Porvali, P. 2000. Tunti päivässä oppimiseen. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000003865097.html>. Haettu 17.11.2019.
- Pölkki, M. 2014. Opiskelijat luottavat suomalaisen opetukseen.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002762307.html>. Haettu 17.11.2019.
- Pöppönen, H. 2001. Digitaalinen kuilu erottaa rikkaat ja köyhät.
<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000003958838.html>. Haettu 17.11.2019.
- Saarelainen, A. 1998. Pitäjänmäessä alkaa tietoliikenne- palvelujen Piimäki-hanke. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000003760624.html>. Haettu 17.11.2019.
- Saavalainen, H. 2000. Etälukioiden laajenevat vauhdilla Uudellemaalle.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000003878949.html>. Haettu 16.11.2019.
- Salomaa, M. 2004. Aikuislukio yhä useampien ulottuvilla.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004267355.html>. Haettu 17.11.2019.
- Sankala, K. 2010. Lennonopetus siirtyy verkkoon.
<https://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/lennonopetus-siirtyy-verkkoon/169350/>. Haettu 12.11.2019.
- Sankelo, M. 2010. Ammattikorkeakoulujen ylemmät amk- tutkinnot ovat yhä tarpeen. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004718685.html>. Haettu 17.11.2019.
- Scheinin, M. & Soini, J. 2019.
<https://www.ts.fi/mielipiteet/lukijoilta/4510900/Lukijalta+Digitalisaatio+mahdollistaa+opiskelijan+monipuolisen+osaamisen>. Haettu 7.11.2019.
- Setänen, E. 2015. Koskinen sai opiskelunsa valmiiksi- toiveissa työura urheilun parissa. <https://is24.fi/urheilu/koskinen-sai-opiskelunsa-valmiiksi-toiveissa-tyoura-urheilun-parissa>. Haettu 7.11.2019.
- Siukonen, T. 1999. Uudet koululait vapauttavat lukio- opetuksen.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003821364.html>. Haettu 16.11.2019.

Soikkeli, T. 1998. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003723143.html>. Haettu 16.11.2019.

Stenbäck, I. 1997. Etälukioiden aloittavat ensi syksynä. Opetushallitus, Yleisradio ja koulut yhteistyöhön EU-avustuksin. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003604628.html>. Haettu 17.11.2019.

Store, M. 2019. Juha Ojalakin sen todistaa: Osaamisen päivittäminen kannattaa määrääjien. <https://www.keskipohjanmaa.fi/uutinen/547969?hash=25fc3ea6376226a1238a97d405e9be21b146b37fef54950bdc8daa0abd8bebb9>. Haettu 11.11.2019.

STT 2017. Helsingin yliopisto uusii koulutusohjelmiaan – hakukohteet vähenevät. <https://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/helsingin-yliopisto-uusii-koulutusohjelmiaan-hakukohteet-vahenevat/753858/>. Haettu 12.11.2019.

Tiainen, A. 2017. Pohjois-Savossa voi suorittaa kokonaisen korkeakoulututkinnon tapaamatta koskaan opettajia ja opiskelutovereita – ”En olisi hakenut, jos olisi ollut lähiopetusta” <https://www.hs.fi/teknologia/art-2000005433462.html>. Haettu 17.11.2019.

Tukia, A. 1999. Ensimmäinen etäylioppilas. <https://www.hs.fi/ihmiset/art-2000003801477.html>. Haettu 17.11.2019.

Tulonen, H. 1998. Aikuisetäopiskelijat pelkäävät mennä tenttiin. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003692797.html>. Haettu 17.11.2019.

Tuomivaara, R. 2016. Nettilukio on työssä käyvien valinta – Micke Kontinen hankkii valkolakin vuodessa <https://www.hs.fi/ura/art-2000002889970.html>. Haettu 17.11.2019.

Vainio, A. 2018. Otto Huhtanen, 18, elää jalkapallounelmaansa Valioliiga-seurassa ja käy samalla etäopiskelijana suomalaista lukiota: ”Vain pleikkarin jouduin ostamaan itse” <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000005596843.html>. Haettu 17.11.2019.

Yli-Kovero, K. 2002. Tuhansien koulutusohjelma. <https://www.hs.fi/talous/art-2000004095520.html>. Haettu 17.11.2019.